

ROZSUDEK TRIBUNÁLU (druhého senátu)

12. července 2011 *

Ve věci T-133/07,

Mitsubishi Electric Corp., se sídlem v Tokiu (Japonsko), zastoupená R. Dentonem, solicitor, a K. Haegemanem, advokátem,

žalobkyně,

proti

Evropské komisi, původně zastoupené F. Arbaultem a J. Samnadda, poté X. Lewi-
sem, poté P. Van Nuffelem a J. Bourkem, a konečně P. Van Nuffelem a N. Khanem,
jako zmocněnci,

žalované,

jejímž předmětem je návrh na zrušení rozhodnutí Komise K(2006) 6762 v konečném znění, ze dne 24. ledna 2007 týkajícího se řízení podle článku 81 [ES] a článku 53 Dohody o EHP (Věc COMP/38.899 – Plynem izolované spínací přístroje) v rozsahu, v němž se týká žalobkyně a společnosti TM T & D a podpůrně návrh na zrušení čl. 2 písm. g) tohoto rozhodnutí, jakož i čl. 2 písm. h) uvedeného rozhodnutí v rozsahu, v němž se týká žalobkyně a dále podpůrně návrh na změnu článku 2 téhož rozhodnutí

* Jednací jazyk: angličtina.

s přihlédnutím ke zrušení pokuty uložené žalobkyni nebo v případě, že k tomu nedojde, s přihlédnutím ke snížení pokuty uložené žalobkyni,

TRIBUNÁL (druhý senát),

ve složení I. Pelikánová (zpravodajka), předsedkyně, K. Jürimäe a S. Soldevila Frago, soudci,

vedoucí soudní kanceláře: C. Kantza, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 11. prosince 2009,

vydává tento

Rozsudek

Skutečnosti předcházející sporu

1. Žalobkyně

- ¹ Žalobkyně, Mitsubishi Electric Corp., je japonskou společností činnou v různých oborech, a zejména v oblasti plynem izolovaných spínacích přístrojů (dále jen „PISP“).

Mezi říjnem 2002 a dubnem 2005 vykonával její činnost v oblasti PISP společný podnik, a sice společnost TM T & D Corp., vlastněná rovným podílem se společností Toshiba Corp. a zrušená v roce 2005.

2. *Výrobky*

- 2 PISP slouží ke kontrole toku energie v elektrických rozvodných sítích. Jedná se o silnoproudé zařízení používané jako hlavní prvek pro elektrické rozvodny. PISP se prodávají v celém světě jako nedílné součásti elektrických rozvodů dodávaných na klíč nebo jako samostatné díly, které mají být do takových rozvodů začleněny.

3. *Správní řízení*

- 3 Dne 3. března 2004 společnost ABB Ltd. oznámila Komisi Evropských společenství existenci protisoutěžních jednání v odvětví PISP v rámci ústní žádosti o ochranu před pokutami v souladu s oznámením Komise ze dne 19. února 2002 o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (Úř. věst. 2002, C 45, s. 3; Zvl. vyd. 08/02, s. 155, dále jen „oznámení o spolupráci“).
- 4 Žádost o ochranu před pokutami podaná společností ABB byla doplněna o ústní vyjádření a listinné důkazy. Dne 24. dubna 2004 bylo na jejím základě přijato rozhodnutí Komise, kterým se společnosti ABB poskytuje podmíněčná ochrana.

- 5 Na základě prohlášení společnosti ABB zahájila Komise šetření a ve dnech 11. a 12. května 2004 provedla kontroly v prostorách vícero společností činných v odvětví PISP.

- 6 Dne 20. dubna 2006 přijala Komise oznámení námitek, které bylo zasláno 20 společnostem, mezi nimi zejména žalobkyni. Komise vyslechla společnosti, jimž bylo zasláno oznámení námitek, ve dnech 18. a 19. července 2006.

4. *Napadené rozhodnutí*

- 7 Dne 24. ledna 2007 přijala Komise rozhodnutí K(2006) 6762 v konečném znění týkající se řízení podle článku 81 [ES] a článku 53 Dohody o EHP (věc č. COMP/F/38.899 – Plynem izolované spínací přístroje) (dále jen „napadené rozhodnutí“).

- 8 V bodech 113 až 123 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvedla, že různé podniky, které se účastnily kartelové dohody, koordinovaly podle smluvených pravidel přidělování projektů PISP na celosvětové úrovni, s výjimkou některých trhů, aby zejména zachovaly kvóty, které do značné míry odrážely jejich odhadované historické podíly na trhu. Upřesnila, že k přidělování projektů PISP docházelo na základě společné „japonské“ kvóty a společné „evropské“ kvóty, které měly být mezi ně posléze rozděleny japonskými a evropskými výrobci. Dohoda podepsaná ve Vídni dne 15. dubna 1988 (dále jen „dohoda GQ“) stanovila pravidla umožňující přidělení projektů PISP buď japonským, nebo evropským výrobcům a přičtení jejich hodnoty k příslušným kvótám. Kromě toho v bodech 124 až 132 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise upřesnila, že různé podniky, které se účastnily kartelové dohody,

uzavřely nepsanou dohodu (dále jen „obecná dohoda“), na základě níž projekty PISP v Japonsku na straně jedné a v zemích evropských účastníků kartelové dohody na straně druhé, označované společně jako „domovské země“ projektů PISP, byly vyhrazeny japonským a evropským účastníkům kartelu. Projekty PISP v „domovských zemích“ nebyly předmětem výměny informací mezi oběma skupinami a nebyly přičítány k příslušným kvótám.

- 9 Dohoda GQ obsahovala rovněž pravidla týkající se výměny nezbytných informací o fungování kartelu mezi oběma skupinami výrobců, která byla zejména zajišťována tajemníky uvedených skupin, manipulace dotyčných nabídkových řízení a stanovení cen za projekty PISP, které nemohly být přiděleny. Podle znění přílohy 2 se dohoda GQ vztahovala na celý svět s výjimkou Spojených států amerických, Kanady, Japonska a 17 zemí západní Evropy. Projekty PISP byly v jiných evropských zemích než v „domovských zemích“ podle obecné dohody rovněž vyhrazeny evropské skupině a japonsští výrobci se zavázali, že nebudou v případě projektů PISP v Evropě podávat nabídky.

- 10 Rozdělování projektů PISP mezi evropskými výrobci se podle Komise řídilo dohodou podepsanou rovněž ve Vídni dne 15. dubna 1988, nazvanou „E-Group Operation Agreement for GQ-Agreement“ (dále jen „dohoda EQ“). Komise uvedla, že přidělování projektů PISP v Evropě probíhalo podle stejných pravidel a postupů, jakými se řídilo přidělování projektů PISP v jiných zemích. Konkrétně měly být projekty PISP v Evropě rovněž oznamovány, zapisovány do seznamu, přidělovány, seřazovány nebo získaly minimální cenu.

- 11 Na základě skutkových zjištění a právních posouzení provedených v napadeném rozhodnutí Komise konstatovala, že dotčené podniky porušily článek 81 ES a článek 53

Dohody o Evropském hospodářském prostoru (dále jen „Dohoda o EHP“), a uložila jim pokuty, jejichž výše byla vypočtena metodou uvedenou v Pokynech o metodě stanovování pokut udělených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 Smlouvy o ESUO (Úř. věst. C 9, s. 3; Zvl. vyd. 08/01, s. 171, dále jen „pokyny o metodě stanovování pokut“), jakož i v oznámení o spolupráci.

- 12 V článku 1 napadeného rozhodnutí Komise konstatovala, že se žalobkyně účastnila protiprávního jednání v období od 15. dubna 1988 do 11. května 2004.
- 13 Za protiprávní jednání uvedené v článku 1 napadeného rozhodnutí byla v článku 2 napadeného rozhodnutí uložena žalobkyni pokuta ve výši 118 575 000 eur, z níž se má 4 650 000 eur odpovídajících protiprávnímu jednání spáchanému společností TM T & D zaplatit solidárně se společností Toshiba.

Řízení a návrhová žádání účastnic řízení

- 14 Návrhem došlým kanceláři Tribunálu dne 18. dubna 2007 podala žalobkyně projednávanou žalobu. Dne 6. června 2007 požádala žalobkyně o přijetí organizačních procesních opatření, která se týkala sdělení obrátů různých osob, jimž bylo určeno napadené rozhodnutí, Komisí.
- 15 Žalobní odpověď byla podána dne 21. srpna 2007.

- 16 Podáním došlým kanceláři Tribunálu dne 1. listopadu 2007 navrhla žalobkyně vydání rozsudku pro zmeškání podle článku 122 jednacího řádu Tribunálu. Dne 5. listopadu 2007 předložila repliku.
- 17 Rozhodnutím druhého senátu Tribunálu ze dne 29. ledna 2008 byl návrh na vydání rozsudku pro zmeškání zamítnut.
- 18 Písemná část řízení skončila předložením dupliky dne 18. března 2008.
- 19 Na základě zprávy soudkyně zpravodajky rozhodl Tribunál (druhý senát) dne 22. září 2009 o zahájení ústní části řízení. V rámci organizačních procesních opatření stanovených v článku 64 jednacího řádu Tribunálu, vyzval tento soud Komisi, aby předložila určité dokumenty a požádal účastnice řízení, aby se vyjádřily k relevanci těchto dokumentů ohledně argumentů vycházejících z porušení práva na přístup ke spisu. Tribunál rovněž položil účastnicím řízení písemné otázky a vyzval je, aby na ně odpověděly na jednání.
- 20 V odpovědi na výzvu Tribunálu Komise zpřístupnila dotyčné dokumenty dne 26. října 2009. Žalobkyně předložila svá vyjádření dne 19. listopadu 2009. Komise předložila dne 2. prosince 2009 doplňující dokument a dne 3. prosince 2009 odpověděla na vyjádření žalobkyně.
- 21 Řeči a odpovědi účastnic řízení na písemné a ústní otázky položené Tribunálem byly vyslechnuty na jednání dne 11. prosince 2009.

22 Žalobkyně navrhuje, aby Tribunál:

- zrušil napadené rozhodnutí v rozsahu, v němž se uplatní na žalobkyni a společnost TM T & D;
- podpůrně, zrušil čl. 2 písm. g) a h) napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž se ni uplatní;
- dále podpůrně, změnil článek 2 napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž se na ni uplatní s přihlédnutím ke zrušení nebo, pokud k tomu nedojde, snížil pokutu, která jí je uložena;
- v každém případě uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

23 Komise navrhuje, aby Tribunál:

- zamítl žalobu jako neopodstatněnou;
- uložil žalobkyni náhradu nákladů tohoto řízení.

Právní otázky

- 24 Úvodem žalobkyně zpochybňuje přípustnost žalobní odpovědi tím, že tvrdí, že tato odpověď je nesoudržná a neodpovídá žalobním důvodům předloženým v žalobě.
- 25 V tomto ohledu je třeba poznamenat, že podle čl. 46 odst. 1 písm. b) jednacího řádu musí žalobní odpověď obsahovat skutkové a právní argumenty uplatněné žalovaným.
- 26 Žalobní odpověď předložená v této věci přitom tento požadavek splňuje bez ohledu na odlišnou otázku relevance nebo opodstatněnosti argumentů vznesených Komisí. Za těchto okolností musí být argument žalobkyně vycházející z údajné nepřipustnosti žalobní odpovědi zamítnut.
- 27 Ve věci samé uplatňuje žalobkyně patnáct žalobních důvodů. První žalobní důvod vychází z toho, že Komise neprokázala, že žalobkyně porušila článek 81 ES a článek 53 Dohody o EHP tím, že se účastnila kartelové dohody, jejímž cílem nebo výsledkem bylo omezení hospodářské soutěže v Evropském hospodářském prostoru (dále jen „EHP“). Druhý žalobní důvod vychází z toho, že Komise neprokázala existenci dohody porušující článek 81 ES a článek 53 Dohody o EHP, které se účastnila. Třetí žalobní důvod vychází z toho, že se Komise dopustila pochybení tím, že zamítla důkazy vysvětlující její nepřítomnost na evropském trhu a to, že na něj nemohla proniknout. Čtvrtý žalobní důvod vychází z toho, že Komise porušila pravidla upravující dokazování tím, že obrátila důkazní břemeno a porušila tak presumpci nevinu. Pátý žalobní důvod vychází z toho, že Komise porušila zásady rovného zacházení a proporcionality tím, že stanovila výchozí částku její pokuty na základě obratu za rok 2001. Šestý žalobní důvod vychází z toho, že Komise porušila povinnost uvést odůvodnění rozhodnutí stanovit pokutu na základě obratu za rok 2001. Sedmý žalobní důvod vychází z toho, že se Komise dopustila pochybení při definici celosvětového trhu s PISP a podílu žalobkyně na tomto trhu, a v důsledku toho porušila zásady rovného zacházení a proporcionality. Osmý žalobní důvod vychází z toho, že Komise porušila povinnost uvést odůvodnění zjištění, podle kterého žalobkyně kontrolovala mezi 15 až 20% celosvětového trhu. Devátý žalobní důvod vychází z toho, že Komise

porušila zásadu řádné správy při odhadu hodnoty celosvětového trhu. Desátý žalobní důvod vychází z toho, že Komise porušila zásady rovného zacházení a proporcionalitu stanovením odrazujícího faktoru, který na ni byl použit. Jedenáctý žalobní důvod vychází z toho, že Komise porušila zásadu proporcionality tím, že její výši pokuty a výši pokuty evropských výrobců stanovila stejným způsobem. Dvanáctý žalobní důvod vychází z toho, že Komise nezhlednila při stanovení pokuty relevantní hospodářské a technické skutečnosti. Třináctý žalobní důvod vychází z toho, že se Komise dopustila pochybení při stanovení doby trvání kartelové dohody. Čtrnáctý žalobní důvod vychází z toho, že Komise porušila právo žalobkyně na obhajobu a právo na spravedlivý proces tím, že jí neposkytla přístup k důkazům v neprospěch a prospěch. Patnáctý žalobní důvod vychází z toho, že Komise porušila právo žalobkyně na obhajobu tím, že jí nesdělila závěry týkající se teorie vyrovnání vlastní obecné dohodě.

28 Komise zpochybňuje opodstatněnost žalobních důvodů předložených žalobkyní.

29 Na úvod je třeba uvést, že žalobkyně neupřesnila, které z jejích žalobních důvodů byly uplatněny na podporu různých návrhů, jež předložila. V tomto ohledu je třeba mít nejprve za to, že první až čtvrtý a třináctý až patnáctý žalobní důvod žalobkyně uplatnila na podporu svého hlavního návrhu. Pokud totiž bude jeden z těchto žalobních důvodů přijat, bude třeba přinejmenším částečně zrušit jak článek 1, tak článek 2 napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž se týká žalobkyně. Dále je třeba mít za to, že pátý až dvanáctý žalobní důvod se týká stanovení pokuty uložené žalobkyni, a jsou v důsledku toho uplatněné žalobkyní na podporu jejího podpůrného návrhu směřujícího ke zrušení čl. 2 písm. g) a h) napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž se na

ni použije. Konečně je třeba poznamenat, že na podporu jejího dalšího podpůrného návrhu žalobkyně neuplatnila žádný samostatný žalobní důvod.

1. *K hlavnímu návrhu, týkajícímu se zrušení napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž se uplatní na žalobkyni a společnost TM T & D*

- 30 Jelikož by zrušení napadeného rozhodnutí z důvodu porušení práva žalobkyně na obhajobu učinilo přezkum uvedeného rozhodnutí ve věci samé nadbytečným, je třeba se nejprve zabývat čtrnáctým a patnáctým žalobním důvodem. Zadruhé je třeba se zabývat společně prvním, třetím a čtvrtým žalobním důvodem, které jsou všechny spojeny s prokázáním obecné dohody. Zatřetí je třeba přezkoumat druhý žalobní důvod týkající se kvalifikace této dohody jakožto porušení článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP. Začtvrté je třeba posoudit třináctý žalobní důvod týkající se doby trvání tvrzené kartelové dohody.

Ke čtrnáctému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z toho, že Komise porušila právo žalobkyně na obhajobu a na spravedlivý proces tím, že jí neposkytla přístup k důkazům v neprospěch a ve prospěch

Argumenty účastnic řízení

- 31 Žalobkyně se domnívá, že neměla přístup k určitým důkazům v neprospěch a ve prospěch obsaženým ve spise Komise, což porušilo zásadu dodržování práva na obhajobu a práva na spravedlivý proces.

- 32 Pokud jde o důkazy v neprospěch, žalobkyně tvrdí, že napadené rozhodnutí obsahuje důkazy, o kterých nevěděla, a ke kterým se tedy nemohla vyjádřit. Zprvce žalobkyně uvádí, že nemohla nahlédnout do důkazů poskytnutých společností Fuji dne 21. listopadu 2006, ze kterých vyplývá, že dohoda GQ nemohla fungovat bez obecné dohody.
- 33 Zadruhé žalobkyně tvrdí, že jí rovněž nebyly zpřístupněny důkazy poskytnuté v listopadu 2006, ze kterých vyplývá, že společnosti Alstom a Areva nezpochybnily existenci obecné dohody.
- 34 Pokud jde o důkazy ve prospěch, žalobkyně zprvce uvádí, že Komisi poskytla dne 8. listopadu 2006 svědectví ve prospěch několika dalších podniků, která nebyla nicméně dalším účastníkům řízení zpřístupněna.
- 35 Zadruhé nebyla zpřístupněna doplňující odpověď společnosti Hitachi na oznámení námitek, ve které se Hitachi postavila proti výkladu prohlášení obsažených v původní odpovědi a týkajících se mechanismu oznamování a účtování ze strany Komise.
- 36 Zatřetí si žalobkyně stěžuje na to, že neměla přístup k důkazům zpochybňujícím existenci obecné dohody a zdůrazňujícím existenci překážek proniknutí na trh s projekty PISP v EHP, které poskytla společnost Siemens, podnik náležící ke skupině, jejíž součástí je VA TECH Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG (dále jen „VA TECH“), společnost Hitachi a společnost Toshiba, a zejména k prohlášením a hospodářským nebo technickým zprávám předloženým společnostmi Hitachi a Toshiba, ke svědectvím zaměstnanců společností Siemens a Hitachi a k odpovědi společnosti

VA TECH na oznámení námitek. Tvrdí, že Komise tím, že v bodě 130 odůvodnění napadeného rozhodnutí konstatovala, že VA TECH otevřeně nezpochybnila existenci obecné dohody, zkreslila stanovisko této společnosti.

- 37 Začtvrté žalobkyně uvádí, že neměla přístup k prohlášením pana S., předloženým jménem společnosti Alstom a týkajícím se ukončení kartelové dohody v roce 1999.
- 38 Komise zpochybňuje opodstatněnost argumentů žalobkyně.

Závěry Tribunálu

- 39 Dodržování práva na obhajobu vyžaduje, aby bylo dotčené osobě v rámci správního řízení umožněno užitečně vyjádřit své stanovisko k pravdivosti a relevanci dovolávaných skutkových zjištění a tvrzených okolností, jakož i k dokumentům přijatým Komisí na podporu jejího tvrzení o existenci jednání porušujícího Smlouvu (rozsudek Soudního dvora ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Recueil, s. I-123, bod 66).
- 40 Právo přístupu ke spisu, které je důsledkem zásady ochrany práva na obhajobu, znamená, že Komise musí umožnit dotčenému podniku přezkoumat všechny dokumenty obsažené ve vyšetřovacím spise, které by mohly být relevantní pro jeho obhajobu. Mezi tyto dokumenty patří písemnosti svědčící jak v neprospěch, tak ve prospěch, s výjimkou obchodních tajemství jiných podniků, interních dokumentů Komise

a jiných důvěrných informací (rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise, bod 39 výše, bod 68).

- 41 V tomto ohledu je třeba připomenout, že až na počátku kontradiktorní fáze správního řízení je dotýčný podnik informován prostřednictvím oznámení námitek o všech podstatných skutečnostech, o které se Komise v tomto stadiu řízení opírá, a že až v uvedeném okamžiku má tento podnik právo nahlížet do spisu, aby byl zaručen účinný výkon jeho práva na obhajobu. V důsledku toho není odpověď jiných podniků, které se účastnily kartelové dohody, na oznámení námitek v zásadě zahrnuta do dokumentů vyšetřovacího spisu, do kterých účastníci mohou nahlížet (rozsudek Tribunálu ze dne 30. září 2009, Hoechst v. Komise, T-161/05, Sb. rozh. s. II-03555, bod 163).
- 42 Pokud se však Komise v řízení podle čl. 81 odst. 1 ES zamýšlí za účelem prokázání existence protiprávního jednání opřít o úryvek odpovědi na oznámení námitek nebo o dokument připojený k takové odpovědi, musí ostatním podnikům zapojeným do tohoto řízení umožnit se vyjádřit k takovému důkazu. Za takových okolností je totiž dotýčný úryvek odpovědi na oznámení námitek nebo dokument připojený k takové odpovědi důkazem v neprospěch různých podniků, které se údajně podílely na protiprávním jednání (viz rozsudek Hoechst v. Komise, bod 41 výše, bod 164 a citovaná judikatura). Výše uvedená judikatura je obdobně použitelná na čl. 53 odst. 1 Dohody o EHP.
- 43 Důkaz ve prospěch obdobně představuje i úryvek odpovědi na oznámení námitek nebo dokument připojený k takové odpovědi, který může být pro obhajobu podniku relevantní v rozsahu, v němž mu umožní dovolávat se skutečnostmi neshodujících se se závěry dovozenými v této fázi Komisí. V tomto případě musí být dotýčnému podniku umožněno, aby přezkoumal sporný úryvek nebo dokument a vyjádřil se k němu.

- 44 Nicméně pouhá skutečnost, že další podniky uplatňovaly tytéž argumenty jako dotyčný podnik a že případně uvedly na svoji obhajobu více zdrojů, nestačí k tomu, aby tyto argumenty mohly být považovány za důkazy ve prospěch (viz v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 27. září 2006, *Jungbunzlauer v. Komise*, T-43/02, Sb. rozh. s. II-3435, body 353 a 355).
- 45 Pokud jde o důsledky přístupu ke spisu, který nedodržuje tato pravidla, nezpřístupnění dokumentu, na kterém Komise založila obvinění dotyčného podniku, představuje porušení práva na obhajobu pouze tehdy, pokud dotyčný podnik prokáže, že výsledek, k němuž Komise dospěla ve svém rozhodnutí, by byl jiný, kdyby nezpřístupněný dokument nesměl být připuštěn jako důkaz svědčící v neprospěch (rozsudek *Aalborg Portland a další v. Komise*, bod 39 výše, body 71 a 73).
- 46 Pokud jde o nezpřístupnění dokumentu ve prospěch, dotčený podnik musí pouze prokázat, že jeho nezpřístupnění mohlo ovlivnit k jeho újmě průběh řízení a obsah rozhodnutí Komise. Postačí, že podnik prokáže, že uvedený dokument ve prospěch mohl použít ke své obhajobě v tom smyslu, že pokud by jej mohl uplatnit během správního řízení, mohl by se dovolávat skutečností, které se neshodují se závěry učiněnými v tomto stadiu Komisí, a mohl by jakýmkoli způsobem ovlivnit závěry Komise učiněné v rozhodnutí, přinejmenším ohledně závažnosti a doby trvání vytýkaného jednání, a tedy výši pokuty (rozsudek *Aalborg Portland a další v. Komise*, bod 39 výše, body 74 a 75).
- 47 Možnost, že nezpřístupněný dokument mohl mít vliv na průběh řízení a obsah rozhodnutí Komise, může být prokázána pouze po předběžném přezkoumání některých důkazních prostředků, z nichž vyplývá, že nezpřístupněné dokumenty mohly mít –

s ohledem na tyto důkazní prostředky – význam, který nesmí být přehlédnut (rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise, bod 39 výše, bod 76).

- 48 Pokud jde o důkazy v neprospěch, Komise v projednávaném případě zaprvé připouští, že se nemohla opřít o vyjádření společnosti Fuji, která nebyla zpřístupněna žalobkyni, aby na nich v napadeném rozhodnutí založila své výtky vůči ní, ale zpochybňuje, že je skutečně uplatnila jako důkazy v neprospěch. Je třeba nicméně uvést, že Komise v bodech 125 a 255 odůvodnění napadeného rozhodnutí odkazuje na doplňující vyjádření společnosti Fuji, a zejména na vyjádření předložená dne 21. listopadu 2006, aby potvrdila existenci obecné dohody.
- 49 Zadruhé Komise tvrdí, že se neopřela o údajně neutrální stanovisko společností Alstom a Areva, aby dospěla k závěru o existenci obecné dohody, ale že pouze toto stanovisko konstatovala. I když je tento výklad potvrzen zněním bodu 125 odůvodnění napadeného rozhodnutí, ve kterém není stanovisku společností Alstom, Areva a VA TECH na rozdíl od prohlášení společnosti Fuji potvrzujícího existenci obecné dohody přiznána žádná potvrzující hodnota, je zpochybněn bodem 255 odůvodnění uvedeného rozhodnutí, ve kterém Komise odkazuje na implicitní uznání existence obecné dohody některými evropskými výrobci.
- 50 V každém případě neutrální stanovisko společností Alstom a Areva nemůže být vykládáno jako důkaz existence obecné dohody. S ohledem na důkazní břemeno, které Komisi v rámci řízení na základě článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP přísluší, nezpochybnění skutečnosti podnikem neznamena, že dotčená skutečnost je prokázána.

Nezávisle na otázce dodržení práva na obhajobu tudíž Komise nemohla uplatnit stanovisko společností Alstom a Areva jako důkaz v neprospěch.

- 51 Za těchto okolností závisí výsledek argumentů žalobkyň týkajících se důkazů v neprospěch na výsledku přezkumu prvního žalobního důvodu týkajícího se důkazu existence obecné dohody. Pokud se totiž konstatuje, že existence uvedené dohody byla právně dostatečným způsobem prokázána i poté, co se dotýčná vyjádření Fuji a údajně neutrální stanovisko společností Alstom a Areva jako důkaz v neprospěch vyloučily, bude třeba tuto část žalobního důvodu zamítnout. Naopak, pokud se konstatuje, že uvedené důkazy představují nezbytnou podporu zjištění učiněných v napadeném rozhodnutí ohledně existence obecné dohody, bude třeba přijmout argument žalobkyně, a tedy zrušit napadené rozhodnutí v rozsahu, v němž se jí týká.
- 52 Pokud jde o důkazy ve prospěch je třeba úvodem zamítnout argument žalobkyně vycházející z toho, že určité důkazy, které předložila, nebyly zpřístupněny jiným osobám, kterým bylo určeno oznámení námitek. Totiž i za předpokladu, že by tyto důkazy nebyly zpřístupněny jiným osobám, jimž bylo určeno oznámení námitek, mohlo by to ovlivnit nanejvýš obhajobu uvedených osob, a nikoliv obhajobu žalobkyně.
- 53 Ostatně Tribunál požádal Komisi o předložení dokumentů, které žalobkyně identifikovala s minimální přesností.
- 54 Přitom je zaprvé třeba poznamenat, že doplňující odpověď společnosti Hitachi na oznámení námitek nezpochybňuje, v rozporu s tvrzením žalobkyně, věcný obsah prohlášení společnosti Hitachi týkající se mechanismu oznamování a účtování.

V uvedené doplňující odpovědi se Hitachi omezila na zpochybnění výkladu uvedených prohlášení ze strany Komise, a zejména na zpochybnění jejich relevance jakožto důkazu obecné dohody a existence jediného protiprávního jednání zahrnujícího jak obecnou dohodu, tak dohodu GQ. Přitom tutéž argumentaci Hitachi již předložila ve výtažku své první odpovědi na oznámení námitek, kterou Komise zaslala žalobkyni. V důsledku toho nemůže být doplňující odpověď společnosti Hitachi na oznámení námitek považována za důkaz ve prospěch, jehož zpřístupnění by mohlo mít vliv na průběh řízení a obsah napadeného rozhodnutí.

- 55 Zadruhé, jak tvrdí žalobkyně, společnost VA TECH ve své odpovědi na oznámení námitek výslovně zpochybnila existenci obecné dohody. Nicméně i když tato okolnost musí být zohledněna při přezkumu prvního žalobního důvodu týkajícího se důkazu existence obecné dohody, neprokazuje sama o sobě porušení práva žalobkyně na obhajobu, jelikož žalobkyně neupřesňuje, v jaké míře ztížil nesprávný výklad stanoviska společnosti VA TECH její obhajobu.
- 56 Ostatně jak VA TECH, tak společnosti Hitachi, Toshiba a Siemens ve svých prohlášeních zpochybnily existenci obecné dohody a popsaly existenci překážek vstupu na evropský trh. Kromě toho společnosti Hitachi a Toshiba předložily znalecké posudky, které měly podpořit jejich stanovisko v tomto bodě.
- 57 Přitom během správního řízení sama žalobkyně zpochybnila existenci obecné dohody a diskusí s ní souvisejících, uplatnila existenci „vysokých“ překážek vstupu na evropský trh a předložila znalecké posudky týkající se této věci, obdobné posudkům

předloženým společnostmi Hitachi a Toshiba. Za těchto okolností nemohou být prohlášení a posudky pocházející od jiných osob, kterým bylo určeno oznámení námitek, považovány za důkazy ve prospěch.

- 58 Pokud jde o svědectví zaměstnanců společností Hitachi a Siemens, tito prohlásili, že se dohoda GQ nepoužívala na projekty PISP v Evropě, zpochybnili existenci obecné dohody a diskusí s ní souvisejících a uvedli existenci „vysokých“ překážek vstupu na trh v EHP. Kromě toho svědkové společnosti Hitachi informovali o podrobnostech návrhu společnosti Alstom týkajícího se dohody mezi evropskými a japonskými výrobci a předloženého v červenci 2002 a o odmítnutí tohoto návrhu společností Hitachi.
- 59 V tomto ohledu je třeba zaprvé poznamenat, že písemná svědectví zaměstnanců společnosti vypracovaná pod jejím dohledem a poskytnutá jí pro účely její obhajoby v rámci správního řízení vedeného Komisí nemohou být v zásadě kvalifikována jako důkazy, které se liší a jsou nezávislé na prohlášeních této společnosti. Obecně řečeno se totiž postoj společnosti ohledně reálnosti skutkových okolností, které jsou jí Komisí vytýkány, zakládá především na znalostech a názorech jejích zaměstnanců a řídicích pracovníků.
- 60 Zadruhé, jak bylo poznamenáno v bodě 57 výše, žalobkyně sama zpochybňuje existenci obecné dohody a diskusí s ní souvisejících a uplatnila existenci „vysokých“ překážek vstupu na evropský trh. Rovněž se dovolává toho, že se dohoda GQ netýkala území EHP. V důsledku toho skutečnost, že další podniky uplatnily tyto argumenty, nemůže být považována za důkaz ve prospěch.

- 61 Rovněž byly v oznámení námitek zpřístupněny podrobnosti návrhu společnosti Alstom předloženého v červenci 2002. Tato skutečnost tedy nepředstavuje důkaz ve prospěch.
- 62 Zatřetí žalobkyně poté, co získala přístup k prohlášením pana S., v nich neidentifikovala žádnou skutečnost, která by mohla být užitečná pro její obhajobu. Proto musí být obecné tvrzení, podle kterého uvedená prohlášení představují důkaz ve prospěch, zamítnuto jako nepotvrzené.
- 63 S ohledem na všechno výše uvedené je třeba zamítnout argumenty žalobkyně týkající se přístupu k důkazům ve prospěch. Jak vyplývá z bodu 51 výše, výsledek tohoto žalobního důvodu nicméně závisí na výsledku přezkumu prvního žalobního důvodu.

K patnáctému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z toho, že Komise porušila právo žalobkyně na obhajobu tím, že jí nesdělila své závěry ohledně teorie vyrovnání vlastní obecné dohodě

Argumenty účastnic řízení

- 64 Žalobkyně uvádí, že Komise v oznámení námitek neuvedla, že vyrovnání poskytované v rámci obecné dohody japonským výrobcům evropskými výrobci díky mechanismu

oznamování a účtování představovalo důkaz existence této dohody. Podle ní je tato teorie poprvé uvedena v napadeném rozhodnutí. Komise tak porušila povinnost dát dotčeným účastníkům řízení možnost vyjádřit jejich názor na skutečnosti, o které se opřela.

- 65 Komise zpochybňuje opodstatněnost argumentů žalobkyně.

Závěry Tribunálu

- 66 Podle judikatury musí oznámení námitek jasným způsobem uvádět všechny základní skutečnosti, o které se Komise v tomto stadiu řízení opírá. Toto uvedení skutečností může být nicméně stručné a rozhodnutí nemusí být nutně kopií popisu námitek, neboť toto oznámení je přípravným dokumentem, jehož skutková a právní posouzení jsou zcela předběžná (rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise, bod 39 výše, bod 67). Tak, i když Komise nesmí dotčeným osobám přičíst jiná protiprávní jednání, než která byla uvedena v oznámení námitek, a smí použít pouze skutkové okolnosti, ke kterým se dotčené osoby měly příležitost vyjádřit, musí nicméně přihlídnout ke skutečnostem vyplývajícím ze správního řízení buď k tomu, aby upustila od námitek, které by se ukázaly jako neopodstatněné, anebo aby upravila či doplnila po skutkové a právní stránce svou argumentaci na podporu námitek, které zachová (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 15. července 1970, ACF Chemiefarma v. Komise, 41/69, Recueil, s. 661, body 92 až 94).

- 67 V projednávaném případě je třeba připustit, že Komise v oznámení námitek výslovně neuvedla, že mechanismus oznamování a účtování představoval vyrovnání nabídnuté evropskými výrobci japonským výrobcům chápaným jako případní věrohodní konkurenti výměnou za dodržování obecné dohody.
- 68 Nicméně zaprvé oznámení námitek popisuje skutkové okolnosti, na kterých se tato teorie zakládá. Obecná dohoda a mechanismus účtování jsou totiž stručně uvedeny v bodech 100, 106 a 110 oznámení námitek a popsány podrobně dále v tomto dokumentu. Rovněž z bodu 120 oznámení námitek vyplývá, že podle Komise byli japoňští výrobci případnými věrohodnými konkurenty, pokud jde o projekty PISP v EHP.
- 69 Zadruhé v bodě 59 odpovědi na oznámení námitek žalobkyně konstatovala, že Komise uplatnila mechanismus oznamování a účtování jako důkaz existence obecné dohody. Je tedy třeba mít za to, že žalobkyně na základě uvedeného oznámení pochopila význam, který Komise přisuzovala mechanismu oznamování a účtování v kontextu prokázání údajného protiprávního jednání. Žalobkyně podrobně vyjádřila své stanovisko ohledně prokázání tohoto mechanismu a jeho relevanci ve vztahu k tvrzené obecné dohodě rovněž v bodech 59 až 64 své odpovědi na oznámení námitek.
- 70 Proto je třeba konstatovat, že obsah oznámení námitek umožnil žalobkyni vyjádřit se ke skutkovým okolnostem, o které se opírá námitka uplatněná Komisí v uvedeném oznámení a v napadeném rozhodnutí.

71 V důsledku toho je třeba zamítnout patnáctý žalobní důvod.

K prvnímu, třetímu a čtvrtému žalobnímu důvodu, vycházejícím z toho, že Komise neprokázala účast žalobkyně na tvrzené kartelové dohodě, že se dopustila pochybení tím, že zamítla důkazy vysvětlující nepřítomnost žalobkyně na evropském trhu a že na něj nemohla proniknout, a porušila pravidla upravující dokazování tím, že obrátila důkazní břemeno a porušila tak presumpci nevinny

72 Podle judikatury je Komise povinna prokázat protiprávní jednání, která zjistila, a předložit řádné důkazy, které právně dostačujícím způsobem prokazují existenci skutečností zakládajících protiprávní jednání (viz rozsudek Tribunálu ze dne 27. září 2006, *Dresdner Bank a další v. Komise*, T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP a T-61/02 OP, Sb. rozh. s. II-3567, bod 59 a citovaná judikatura).

73 Má-li v této souvislosti soud pochybnosti, musí být tato skutečnost ku prospěchu podniku, jemuž je určeno rozhodnutí, které konstatuje protiprávní jednání. Soud tedy nemůže učinit závěr, že Komise dotčené protiprávní jednání prokázala z právního hlediska dostačujícím způsobem, jestliže má soud o této otázce stále ještě pochybnosti, zejména v rámci žaloby na neplatnost rozhodnutí ukládajícího pokutu (rozsudek *Dresdner Bank a další v. Komise*, bod 72 výše, bod 60).

74 V posledně uvedené situaci je totiž nezbytné zohlednit zásadu presumpce nevinny, jak vyplývá zejména z čl. 6 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950, která je součástí základních práv, jež představují obecné zásady práva Společenství. S ohledem na povahu dotčených protiprávních jednání, jakož i na povahu a stupeň přísnosti souvisejících sankcí se zásada

presumpce nevinny použije zejména na řízení, která se týkají porušení pravidel hospodářské soutěže použitelných pro podniky a v rámci kterých může být rozhodnuto o pokutách nebo penále (viz v tomto smyslu rozsudek *Dresdner Bank a další v. Komise*, bod 72 výše, bod 61 a citovaná judikatura).

⁷⁵ Komise tedy musí předložit přesné a shodující se důkazy, aby prokázala existenci protiprávního jednání. Je však třeba zdůraznit, že každý z Komisí předložených důkazů nemusí nutně splňovat tato kritéria ve vztahu ke každému znaku protiprávního jednání. Stačí, aby tomuto požadavku vyhovoval soubor nepřímých důkazů, na něž se orgán odvolává, posuzovaný jako celek (viz rozsudek *Dresdner Bank a další v. Komise*, bod 72 výše, body 62 a 63 a citovaná judikatura).

⁷⁶ Vzhledem k tomu, že zákaz protisoutěžních dohod je obecně známou skutečností, nelze dále po Komisi požadovat, aby předložila písemnosti osvědčující výslovně potvrzující navázání kontaktů mezi dotčenými hospodářskými subjekty. Mělo by být v každém případě možné doplnit útržkovité a rozptýlené poznatky, jimiž Komise může disponovat, dedukcí umožňující rekonstruovat relevantní okolnosti. Existenci protisoutěžního jednání nebo dohody lze tedy dovodit z některých shod okolností a indicií, které jsou-li nahlíženy vcelku, mohou při neexistenci jiného soudržného vysvětlení představovat důkaz porušení pravidel hospodářské soutěže (viz rozsudek *Dresdner Bank a další v. Komise*, bod 72 výše, body 64 a 65 a citovaná judikatura).

⁷⁷ Žalobkyně v tomto ohledu tvrdí, že není třeba použít pružnější normy v oblasti dokazování z důvodu těžkostí, kterým čelila Komise, když se snažila prokázat protiprávní jednání. Podle nich se zaprvé pokuty ukládané ve věcech kartelových dohod v posledních letech neustále zvyšovaly, což musí ovlivnit intenzitu kontroly rozhodnutí Komise. Zadruhé není s ohledem na existenci oznámení o spolupráci a spolupráci

účastníků dohod dosaženou na základě tohoto oznámení již třeba přiznávat Komisi prostor pro účely hodnocení důkazů. Zatřetí se Komise v projednávané věci snaží uplatnit dokument potvrzující existenci kartelové dohody mimo Evropskou unii, a sice dohodu GQ, aby konstatovala porušení článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP.

⁷⁸ Nicméně tyto argumenty žalobkyně nemohou být přijaty. Zaprvé zvýšení pokut totiž může mít závažnější důsledky pro účastníky kartelových dohod, kterým jsou tyto pokuty ukládány. Jelikož je však iniciativa Komise v tomto smyslu obecně známá, má za důsledek, že pokud se podniky shledají odpovědnými za protiprávní jednání, dbají o to více na to, aby vytvářely co nejnižší množství použitelných důkazů, což činí úkol Komise obtížnějším. Zadruhé důkazy získané od dotčených podniků v rámci programu shovívavosti musí v každém případě splňovat použitelná kritéria vyplývající z judikatury, aby se jich Komise mohla platně dovolávat jako důkazů protiprávního jednání. Existence programu shovívavosti tak sama o sobě nezbytně nezjednodušuje úlohu Komise. Zatřetí skutečnost, že se dohoda GQ netýkala území Evropské unie, je relevantní v rámci posouzení důkazní hodnoty této skutečnosti. Nemůže naopak ovlivnit hodnocení jiných důkazů vznesených Komisí.

⁷⁹ Jestliže se Komise opírá pouze o chování dotčených podniků na trhu, aby dospěla k závěru, že existuje protiprávní jednání, postačuje dále, aby tyto podniky prokázaly existenci okolností, které poskytují jiné vysvětlení skutkového stavu zjištěného Komisí, a umožňují tak nahradit vysvětlení skutkového stavu, které Komise použila k závěru, že došlo k porušení pravidel Společenství v oblasti hospodářské soutěže,

jiným přijatelným vysvětlením (viz v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 8. července 2004, JFE Engineering a další v. Komise, T-67/00, T-68/00, T-71/00 a T-78/00, Sb. rozh. s. II-2501, bod 186 a citovaná judikatura).

- 80 Na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, není toto pravidlo použitelné na všechny případy, kdy je protiprávní jednání prokázáno pouze nelistinnými důkazy.
- 81 Pokud jde totiž o důkazy, které mohou být uplatněny k prokázání porušení článku 81 ES, v právu Společenství platí zásada volného hodnocení důkazů (rozsudek Tribunálu ze dne 8. července 2004, Dalmine v. Komise, T-50/00, Sb. rozh. s. II-2395, bod 72). Výše uvedená judikatura je obdobně použitelná na článek 53 Dohody o EHP.
- 82 I když se tedy neexistence listinných důkazů může zdát v rámci celkového posouzení souboru nepřímých důkazů uplatněného Komisí jako relevantní, sama o sobě neumožňuje dotyčnému podniku zpochybnit tvrzení Komise tím, že předloží alternativní vysvětlení skutečností. Tak je tomu pouze v případech, kdy důkazy předložené Komisí neumožňují prokázat existenci protiprávního jednání jednoznačně a vyžadují výklad (viz v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 12. září 2007, Coats Holdings a Coats v. Komise, T-36/05, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 74).
- 83 Dále žádné ustanovení ani žádná obecná zásada práva Společenství Komisi nezakazuje, aby vůči podniku použila prohlášení jiných podniků, kterým vytýká účast na kartelové dohodě. Nebylo-li by tomu tak, bylo by důkazní břemeno Komise spočívající v prokázání jednání porušujícího článek 81 ES neunesitelné a neslučitelné s její

úlohou dohledu nad řádným uplatňováním těchto ustanovení (rozsudek JFE Engineering a další v. Komise, bod 79 výše, bod 192). Výše uvedená judikatura je obdobně použitelná na článek 53 Dohody o EHP.

- 84 Nicméně prohlášení podniku, kterému se vytýká účast na kartelové dohodě, jehož správnost je popírána několika ostatními dotyčnými podniky, nemůže být považováno za dostatečný důkaz existence protiprávního jednání spáchaného těmito podniky, aniž je podpořeno jinými důkazními materiály, a rozumí se, že vyžadovaný stupeň potvrzení může být nižší s ohledem na hodnověrnost dotčených prohlášení (rozsudek JFE Engineering a další v. Komise, bod 79 výše, body 219 a 220).
- 85 Pokud jde o důkazní hodnotu různých důkazů, jediným kritériem pro hodnocení předložených důkazů je jejich hodnověrnost (rozsudek Dalmine v. Komise, bod 81 výše, bod 72).
- 86 Podle obecných pravidel v oblasti dokazování závisí hodnověrnost, a tedy důkazní hodnota dokumentu na jeho původu, okolnostech jeho vypracování, osobě, které je určen a jeho obsahu (rozsudek Tribunálu ze dne 15. března 2000, Cimenteries CBR a další v. Komise, T-25/95, T-26/95, T-30/95 až T-32/95, T-34/95 až T-39/95, T-42/95 až T-46/95, T-48/95, T-50/95 až T-65/95, T-68/95 až T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 a T-104/95, Recueil, s. II-491, body 1053 a 1838).
- 87 Pokud jde o prohlášení, zvláště vysokou důkazní hodnotu je možné kromě toho přiznat těm, která jsou zaprvé hodnověrná, zadruhé byla učiněna jménem podniku, zatřetí je učinila osoba vázaná služební povinností jednat v zájmu tohoto podniku, začtvrté nejsou v zájmu osoby, které je učinila, zapáté pochází od přímého svědka

okolností, které jsou v těchto prohlášeních vylíčeny, a zašesté byla poskytnuta písemně, rozhodným způsobem a po zralé úvaze (viz v tomto smyslu rozsudek JFE Engineering a další v. Komise, bod 79 výše, body 205 až 210).

- 88 Dále přestože vzhledem k možnosti uplatnění žalobkyněmi, že hlavní účastníci protiprávní kartelové dohody budou mít tendenci zmenšovat význam svého příspěví k protiprávnímu jednání a zvyšovat význam takového příspěví ostatních účastníků, je obecně namístě určitá nedůvěra k dobrovolným výpovědím těchto účastníků, nic to nemění na skutečnosti, že požadování výhody na základě oznámení o spolupráci za účelem získání osvobození od pokuty nebo jejího snížení nutně nevede k podnětu předložit zkreslené důkazy o účasti dalších účastníků kartelové dohody. Jakákoliv snaha uvést Komisi v omyl by totiž mohla zpochybnit upřímnost a úplnost spolupráce žadatele, a ohrozit tak možnost, aby tato osoba získala úplnou výhodu na základě oznámení o spolupráci (viz v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 16. listopadu 2006, Peróxidos Orgánicos v. Komise, T-120/04, Sb. rozh. s. II-4441, bod 70).
- 89 V tomto ohledu je třeba rovněž poznamenat, že případné důsledky sdělení zkreslených informací jsou o to závažnější, že zpochybněné prohlášení podniku musí být podpořeno jinými důkazy, jak vyplývá z bodu 84 výše. Tato okolnost totiž zvyšuje riziko, že jak Komise, tak další dotčené podniky identifikují nepřesná prohlášení.
- 90 Pokud jde o použití těchto pravidel v projednávaném případě, je třeba úvodem připomenout, že podle zjištění učiněných v napadeném rozhodnutí byla obecná dohoda nepsanou dohodou, která zahrnovala zaprvé závazek japonských podniků neproniknout na trh s projekty PISP v EHP, zadruhé závazek evropských podniků

neproniknout na japonský trh projektů PISP a zatřetí závazek evropských podniků oznamovat japonským podnikům projekty PISP v jiných evropských zemích než domovských zemích, a tyto projekty zaúčtovat ke společné „evropské“ kvótě stanovené dohodou GQ. Podle Komise bylo cílem mechanismu oznamování a účtování nabídnout vyrovnání japonským podnikům vnímaným evropskými podniky jako případní konkurenti na trhu v EHP.

91 Mezi různými složkami obecné dohody vypočtenými v bodě 90 výše představuje údajný závazek japonských podniků neproniknout na trh EHP základ výtky Komise žalobkyním. V důsledku toho musí být právě existence tohoto závazku právně dostatečným způsobem prokázána. Nicméně další složky obecné dohody, pokud budou prokázány, mohou být relevantní jako nepřímé důkazy, ze kterých je možné vyvodit existenci souvztažného závazku japonských podniků.

92 Žalobkyně v rámci prvního žalobního důvodu zpochybňuje existenci obecné dohody a její účast na ní. Kritizuje důkazní hodnotu různých skutečností uvedených Komisí v napadeném rozhodnutí a odkazuje na jiné důkazy, které podle ní naznačují, že uvedená dohoda neexistovala. Žalobkyně z toho vyvozuje, že Komise tím, že přijala napadené rozhodnutí, překročila svou pravomoc. V rámci třetího žalobního důvodu doplňuje, že za těchto okolností byla Komise povinna přijmout alternativní vysvětlení nepřítomnosti japonských výrobců na trhu projektů PISP v EHP spojené s existencí právních, technických a obchodních překážek vstupu na tento trh. V rámci čtvrtého žalobního důvodu žalobkyně uvádí, že Komise tím, že právně dostatečným způsobem neprokázala existenci obecné dohody, obrátila důkazní břemeno a porušila zásadu presumpce nevinny.

- 93 Komise tvrdí, že existence obecné dohody, a zejména závazek japonských podniků neproniknout na trh EHP, je právně dostatečným způsobem prokázána souborem důkazů zahrnujícím listinné důkazy, prohlášení podniků, svědectví, jakož i podklady týkajícími se skutečného fungování kartelové dohody. Proto má Komise zaprvé za to, že alternativní vysvětlení navržené žalobkyní je irrelevantní, a zadruhé, že unesla důkazní břemeno, které jí přísluší, a tedy dodržela zásadu presumpce nevinu.
- 94 Je tedy třeba posoudit hodnověrnost a obsah různých dotyčných důkazů, aby se ověřilo, zda při celkovém posouzení zakládají důkazy uplatněné Komisí pevné přesvědčení o existenci obecné dohody, které nemohou zpochybnit důkazy vznesené žalobkyní.
- 95 Výtka žalobkyně vycházející z toho, že Komise překročila svou pravomoc, jakož i třetí a čtvrtý žalobní důvod se zakládají na předpokladu, podle kterého Komise neprokázala existenci obecné dohody a účast žalobkyně na ní. Pokud tedy bude třeba zamítnout argumenty žalobkyně týkající se prokázání existence protiprávního jednání a její účasti na něm, nezbytně to znamená, nejprve že má Komise pravomoc sankcionovat zjištěné protiprávní jednání, dále že alternativní vysvětlení uplatněné žalobkyní je na základě toho, co bylo uvedeno v bodech 79 až 82 výše, irrelevantní a konečně, že Komise unesla důkazní břemeno, které jí přísluší, a tedy dodržela zásadu presumpce nevinu. Pokud se naopak dospěje k závěru, že účast žalobkyně na údajném protiprávním jednání nebyla v napadeném rozhodnutí prokázána, bude toto zjištění samo o sobě odůvodňovat zrušení tohoto rozhodnutí v rozsahu, v němž se týká žalobkyně.

K důkazům poskytnutým společností ABB

– Argumenty účastnic řízení

- ⁹⁶ Žalobkyně tvrdí, že svědectví pana M. předložené jménem společnosti ABB není hodnověrné a neumožňuje dospět k závěru o existenci obecné dohody.
- ⁹⁷ Zaprvé byla společnost ABB jakožto příjemce podmíněčné ochrany motivována k poskytnutí důkazů v neprospěch. Dále pan M. věděl o skutečnosti, že ABB měla zájem na tom, aby nezpochybnil tezi o obecné dohodě. Naopak věděl, že mu z důvodu jeho prohlášení nehrozí občanskoprávní řízení, a měl jistotu, že jeho svědectví nebude předmětem křížového výslechu. Rovněž bylo zjevné, že prohlášení pana M. nezpůsobí společnosti ABB dodatečnou újmu, protože odpovědnost tohoto podniku byla prokázána jinými důkazy.
- ⁹⁸ Vůle společnosti ABB předložit důkazy v neprospěch se při rozhovoru s panem M. projevila zásahy zástupce společnosti ABB, který zasáhl, aby opravil a upřesnil prohlášení pana Mayra, a dokonce v určitém okamžiku sám odpověděl na otázky Komise.
- ⁹⁹ Zadruhé bylo svědectví pana M. předloženo více než 18 měsíců poté, co společnost ABB požádala o ochranu před pokutami.

- 100 Zatřetí bylo svědectví pana M. pouhým svědectvím bývalého zaměstnance společnosti ABB spíše než prohlášením předloženým na účet této společnosti. Podle žalobkyně byl v okamžiku dotyčného rozhovoru tento svědek v důchodu a nebyl povinen jednat v zájmu společnosti ABB.
- 101 Začtvrté nebylo ústní svědectví pana M. výsledkem důkladné úvahy. Rovněž v rozsahu, v němž pan M. učinil v průběhu správního řízení vícero prohlášení, měly být poskytnuté důkazy považovány za řadu neustále odvolávaných prohlášení, a nikoliv za jediné svědectví, které bylo po úvaze upraveno. Kromě toho skutečnost, že jí nebyla oznámena dřívější prohlášení uvedeného svědka, znamená, že neobsahovala důkazy obecné dohody, což oslabuje hodnověrnost následných prohlášení tohoto svědka.
- 102 Zapáté, i když byl pan M. přímým svědkem určitých aspektů tvrzené kartelové dohody, neúčastnil se žádné diskuse ohledně obecné dohody, a zejména nepomáhal při jejím uzavření, což znamená, že v tomto bodě nebyl přímým svědkem.
- 103 Zašesté je svědectví pana M. neurčité, pokud jde o vytvoření, obsah a provádění obecné dohody, a neuvádí žádnou schůzku nebo diskusi. Podle žalobkyně jsou prohlášení pana M. ohledně uvedené dohody spíše jeho osobním pocitem než úplným a soudržným výkladem skutečností týkajících se určité dohody.
- 104 Zasedmé není svědectví pana M. potvrzeno soudobými písemnými důkazy, ale je vyvráceno jak dohodou GQ a dohodou EQ, tak jinými svědectvími. Kromě toho se prohlášení tohoto svědka neshodují s dalšími prohlášeními společnosti ABB a jsou v rozporu s důkazy poskytnutými jinými účastníky kartelové dohody.

- 105 Žalobkyně zejména tvrdí, že žádost společnosti ABB o ochranu před pokutami ze dne 11. března 2004 neobsahuje popis obecné dohody, tak jak je uveden v napadeném rozhodnutí, protože prohlášení společnosti ABB nevyvolávají dojem, že se zavázala neproniknout na evropský trh. Rovněž pan V.-A., další zaměstnanec společnosti ABB, prohlásil, že jej pan M. informoval, že Evropa a Severní Amerika jsou z působnosti kartelové dohody vyňaty.
- 106 Komise zpochybňuje opodstatněnost argumentů žalobkyně.

– Závěry Tribunálu

- 107 Zprvč z bodů 88 a 89 výše vyplývá, že s důkazy poskytnutými podnikem, který požádal o ochranu před pokutami, není nutné zacházet automaticky opatrně. Pokud jde o zvláštní případ svědectví, je jistě možné, že zaměstnanci takového podniku, kteří jsou povinni jednat v jeho zájmu, sdílejí vůli předložit co možná nejvíce důkazů v neprospěch, rovněž vzhledem k tomu, že jejich spolupráce v rámci řízení může mít příznivý vliv na jejich profesní budoucnost. Nicméně pokud tomu tak je, budou si dotčení zaměstnanci rovněž vědomi případných negativních důsledků předložení nepřesných důkazů, které jsou z důvodu požadavku podloženosti více citelné.
- 108 Kromě toho není možné mít za to, že dotyčná svědectví nemohla mít pro ABB škodlivé účinky. Jelikož hovory proběhly před zasláním oznámení námitek, ani ABB, ani její zaměstnanci a bývalý zaměstnanec si totiž nemohli být jisti, jaký přesný dosah a obsah budou mít námítky uplatněné vůči společnosti ABB.

- 109 Pokud jde o pana M., žalobkyně správně uvádí, že bývalý zaměstnanec již není v zásadě povinen jednat v zájmu svého bývalého zaměstnavatele, pokud se jedná o dobrovolnou spolupráci ve správním řízení. Tato okolnost nicméně rovněž znamená, že v zásadě nemá v této souvislosti zájem poskytovat nepřesné důkazy, nezávisle na otázce, zda se vystavil občanskoprávnímu řízení a zda věděl, že jeho prohlášení budou předmětem křížového výslechu.
- 110 Je rovněž pravda, že externí poradce společnosti ABB zasáhl v konkrétním okamžiku rozhovoru s panem M., aby mu naznačil, že pro japonské výrobce mohlo být výnosné proniknout na evropský trh, o čemž pan M. zřejmě nebyl přesvědčen. V důsledku toho je třeba mít za to, že pan M. vyjádřil pochybnosti ohledně obchodního zájmu na takovém kroku a zohlednit tuto okolnost při posouzení obsahu jeho svědectví. Nicméně žalobkyně nevysvětluje, v jaké míře tento zásah externího poradce společnosti ABB ovlivňuje věrohodnost svědectví pana M. v jiných ohledech.
- 111 Zadruhé skutečnost, že uběhla určitá doba mezi podáním žádosti společnosti ABB o ochranu před pokutami a rozhovorem s panem M., nezpochybňuje jako taková důkazní hodnotu jeho svědectví. Komise je totiž oprávněna získat dodatečné důkazy v průběhu jejího šetření, aby disponovala všemi relevantními důkazy k posouzení existence protiprávního jednání, zejména s ohledem na vyjádření dotyčných podniků. Naopak doba, která uběhla mezi svědectvím a skutečnostmi, jichž se týká, může být relevantní při posouzení jeho hodnověrnosti, jelikož svědci mohou obecně poskytnout podrobnější a hodnověrnější svědectví o nedávné události. V projednávaném případě přitom doba tří let a tří měsíců, která uplynula mezi ukončením zapojení pana M. do kartelu a jeho svědectvím, není dostatečně dlouhá k ovlivnění jeho hodnověrnosti.

- 112 Zatřetí se nezdá, že se pan M. vyjádřil jakožto oficiální zástupce společnosti ABB. Zaprvé se zdá, že tuto úlohu v podstatě převzali externí poradci společnosti ABB. Dále, jak bylo poznamenáno v bodě 109 výše, v okamžiku, kdy poskytl své svědectví, nebyl pan M. již *a priori* povinen jednat v zájmu svého bývalého zaměstnavatele a neexistuje ani nepřímý důkaz toho, že se systematicky připravoval na rozhovor tím, že konzultoval jiné zaměstnance společnosti ABB a nahlížel do dokumentů, které vlastnila. Konečně otázky položené Komisí při rozhovorech se netýkaly oficiálního stanoviska společnosti ABB k projednávaným věcem, ale spíše osobních znalostí pana M.
- 113 Začtvrté žalobkyně správně tvrdí, že se svědectví pana M. nezdá být výsledkem zvláště důkladné úvahy a nebyla ani revidována po úvaze a dodatečných ověřeních. Svědectví byla totiž poskytnuta ústně a neexistuje náznak toho, že Komise předem položila panu M. písemné otázky, nebo toho, že prohlášení týkající se obecné dohody a překážek vstupu na trh EHP byla následně tímto svědkem ověřena a revidována.
- 114 Naopak skutečnost, že pan M. postupně učinil několik prohlášení, která Komise všechna nevyužila, nezpochybňuje hodnověrnost jeho svědectví. Je totiž zaprvé normální, že se svědek postupně vyjádří k různým aspektům a podrobnostem jedné věci, a zadruhé, že některá z jeho prohlášení nejsou relevantní ve vztahu k předmětu šetření Komise nebo se týkají skutečností, které jsou přesvědčivějším způsobem prokázány jinými důkazy.
- 115 Zapáté musí být odmítnuto tvrzení žalobkyně, podle kterého pan M. nebyl přímým svědkem. Pan M. byl totiž jeden ze zástupců společnosti ABB v rámci kartelové dohody mezi lety 1988 a 2002, tedy během téměř celé doby jejího fungování, zatímco

ABB byla sama jedním z hlavních účastníků. Pan M. byl tedy přímým a přednostním svědkem okolností, které vylíčil.

116 V tomto ohledu je třeba připustit, že pan M. ve svém svědectví potvrdil, že nebyl přítomen při uzavírání obecné dohody. Rovněž, když byl dotazován, zda bylo téma obecné dohody vzneseno při schůzkách, kterých se účastnil, pan M. odpověděl, že nebylo třeba na ni odkazovat, protože obecná dohoda byla samozřejmá. Nicméně tyto okolnosti nezpochybňují důkazní hodnotu svědectví pana M. Zaprvé totiž může svědek klidně poskytnout důkaz o trvající skutečnosti, i když nebyl přítomen jejímu začátku. Zadruhé, i když pan M. prohlásil, že otázka obecné dohody nebyla na setkáních, kterých se účastnil, výslovně diskutována, z jeho svědectví vyplývá, že podle jeho názoru tomu tak nebylo proto, že obsah uvedené dohody byl pochopen, přijat a prováděn účastníky kartelové dohody, aniž bylo třeba výslovné diskuse.

117 Zašesté, pokud jde o obsah svědectví pana M., ten prohlásil, že mezi japonskými a evropskými výrobci existovala dohoda týkající se vzájemné ochrany domácích trhů, předcházející dohodě GQ, že tato dohoda byla nezbytnou podmínkou pro uzavírání dohod týkajících se jiných regionů a že dodržování těchto pravidel znamenalo, že japonscí výrobci neproniknou na domácí trh evropských výrobců, i když toho byli technicky schopni. Pan M. rovněž v této souvislosti vysvětlil mechanismus oznamování a účtování, jakož i skutečnost, že projekty PISP nebyly v domovských zemích předmětem diskuzí mezi oběma skupinami výrobců a nebyly započítávány ke kvótám stanoveným dohodou GQ.

118 Prohlášení pana M. tak potvrzují existenci obecné dohody uplatněné Komisí a nemohou být kvalifikována jako neurčitý důkaz, který je projevem osobních pocitů,

protože upřesňují dobu trvání uvedené dohody, její obsah a účastníky. Nedostatečné upřesnění provádění této dohody je stěží překvapivé vzhledem k tomu, že hlavní závazek účastníků kartelové dohody spočíval v tom, že nebudou činní na určitých trzích. Ostatně pan M. popsal část obecné dohody vyžadující prováděcí opatření, a sice mechanismus oznamování a účtování.

119 Zasedmé bude otázka, zda je svědectví pana M. v souladu s judikaturou uvedenou v bodě 84 výše potvrzeno a zda je zpochybněno důkazy jiných podniků nebo dohodou GQ a dohodou EQ, projednána v bodech 129 až 195 níže.

120 Pokud jde o údajné nesoudržnosti mezi svědectvím pana M. a dalšími důkazy poskytnutými společností ABB, tato společnost ve svém vyjádření ze dne 11. března 2004 výslovně uvedla existenci obecné dohody, podle které dvě japonské společnosti nebudou předkládat nabídky pro evropské projekty a evropské společnosti nabídky pro projekty japonské.

121 V této souvislosti je přirozené, že ABB odkázala na dvě japonské společnosti, a sice Japan AE Power Systems Corp. a TM T & D, protože v okamžiku předložení jejího prohlášení byly v rámci těchto společných podniků seskupeny činnosti společností Fuji, Hitachi, žalobkyně a společnosti Toshiba v oblasti PISP. Nic to nemění na tom, že Komise měla právo vykládat toto prohlášení tak, že se uvedené podniky samy účastnily obecné dohody. Ve své původní žádosti o ochranu před pokutami ze dne 3. března 2004 totiž ABB již upřesnila, že podle jejího vědomí kartel existoval více než deset let,

což znamená, že jeho vytvoření značně předcházelo vytvoření společností Japan AE Power Systems a TM T & D.

- 122 Pokud jde o svědectví zaměstnanců společnosti ABB, pan Wi. prohlásil, že nepřítomnost japonských podniků na evropském trhu byla výsledkem systému ochrany japonských a evropských trhů odůvodněné skutečností, že si obě skupiny výrobců nepřály, aby druhá skupina operovala na jejich domácím trhu. Rovněž pan P. odkázal na obecnou dohodu s japonskými podniky, podle které se tyto podniky nebudou účastnit na evropském trhu a evropské podniky na japonském trhu. Svědectví panů Wi. a P. tedy potvrzují existenci obecné dohody.
- 123 Stejně zjištění je použitelné na svědectví poskytnuté panem V.-A. Když byl tento dotázán na existenci jakékoliv dohody mezi evropskými a japonskými výrobci, uvedl dohodu mezi japonskými a evropskými výrobci, podle které evropské podniky „nenapadnou“ japonské podniky na japonském trhu a *vice versa*. Navíc pan V.-A. prohlásil, že se účastnil diskuse mezi evropskými podniky a zástupcem japonského podniku výslovně k tématu dodržování této dohody, která byla vyvolána snahami japonských podniků proniknout na evropský trh.
- 124 Pokud jde o údajné vyloučení určitých území z působnosti celosvětové kartelové dohody, pan V.-A. zaprvé prohlásil, že Severní Amerika byla vyloučena ze zvláštního důvodu, a sice kvůli riziku sankcí, pokud by byl kartel odhalen. Zadruhé vysvětlil, že vyloučení zemí západní Evropy znamenalo, že dotyčné projekty PISP nebyly diskutovány evropskými výrobci na schůzkách, kde byl přítomen, což byly schůzky světové

kartelové dohody upravené předtím dohodou GQ a dohodou EQ, ale při jiné příležitosti. Přitom tato prohlášení jsou plně slučitelná se svědectvím pana M.

- 125 Je třeba nicméně připustit, jak bylo poznamenáno v bodě 110 výše, že pan M. nebyl přesvědčen o obchodním zájmu japonských podniků proniknout na evropský trh projektů PISP. Nicméně stanovisko pana M., které sdílí pan P., neovlivňuje skutečnost, že se jak podle čtyř svědků společnosti ABB, tak podle ABB samotné japonské podniky zavázaly neproniknout na trh EHP, ačkoliv toho byly z technického hlediska schopny.
- 126 Závěrem je třeba poznamenat, že důkazy poskytnuté společnostmi ABB představují důkazy, které mohou prokázat existenci obecné dohody. Rovněž jsou soudržné, pokud jde o existenci a základní obsah obecné dohody.
- 127 Kromě toho byla prohlášení společnosti ABB poskytnuta jménem podniku a z jejich obsahu vyplývá, že se zakládají na vnitřních průzkumech, jakož i diskuzích se zaměstnanci tohoto podniku. Je tedy třeba jim přiznat určitý stupeň důkazní hodnoty.
- 128 Prohlášení učiněná čtyřmi dotyčnými svědky jsou zase hodnověrná, protože pochází od přímých svědků okolností, které líčí, a z okolností projednávaného případu nevyplývá, že uvedení svědci měli důvod předložit zkreslené důkazy. Je tak třeba jim přiznat vysokou důkazní hodnotu.

K potvrzení důkazů poskytnutých společnostmi ABB

– Argumenty účastnic řízení

- 129 Žalobkyně zpochybňuje, že v projednávaném případě byly důkazy poskytnuté společností ABB dostatečně potvrzeny.
- 130 Zprvce nejsou prohlášení společnosti Fuji v odpovědi na oznámení námitek v přímém rozporu s jejími zájmy, a nemohou tedy sloužit k potvrzení existence obecné dohody. Kromě toho Fuji uvedla, že její nepřítomnost na evropském trhu výrobků PISP byla zapříčiněna hospodářskými a technickými překážkami. Společnost Fuji mohla mít rovněž z důvodu, že se neúčastnila všech schůzek dohody GQ, jiné vnímání této dohody než ostatní účastníci, kteří mají za to, že obecná dohoda neexistovala.
- 131 Zadruhé zamítnutí návrhu, který předložila společnost Alstom v červenci 2002, aby se uzavřela dohoda týkající se projektů PISP v Evropě a zahrnující střední a východní Evropu, společností Hitachi nepředstavuje důkaz existence obecné dohody. Podle žalobkyně Komise nezohlednila odkaz společnosti Hitachi na obchodní překážky omezující přítomnost japonských výrobců na evropském trhu. Dále za předpokladu, že obecná dohoda byla zásadní pro fungování dohody GQ, odmítnutí uzavření evropského trhu mělo vést ke zhroucení celé dohody. Přitom tomu tak nebylo.

- 132 Zatřetí je nezpochybnění obecné dohody společnostmi Areva a Alstom v projednávaném případě irelevantní.
- 133 Komise zpochybňuje opodstatněnost argumentů žalobkyně.

– Závěry Tribunálu

- 134 Zprvė společnost Fuji v odpovědi na oznámení námitek prohlásila, že věděla o obecné dohodě, na jejímž základě se japonští výrobci nesnažili proniknout na evropský trh, a zároveň upřesnila, že hlavním důvodem pro nepřítomnost Fuji na trhu EHP bylo to, že se nejednalo o významného věrohodného dodavatele PISP v Evropě.
- 135 Jelikož Fuji přinejmenším nepřímo připustila, že její nepřítomnost na evropském trhu byla z části zapříčiněna obecnou dohodou, uznala skutečnost, kterou mohla Komise použít v její neprospěch. V důsledku toho jde v rozporu s tvrzením žalobkyně prohlášení společnosti Fuji proti jejím zájmům, protože tato společnost implicitně uznala, že se účastnila protiprávního jednání.
- 136 Prohlášení společnosti Fuji je sice relativně neurčité, protože tento podnik pouze uvádí závazek japonských výrobců neproniknout na evropský trh. Nicméně tímto Fuji potvrdila hlavní skutečnost vyplývající z důkazů předložených společnostmi ABB, kterou Komise vytýká japonským výrobcům. Dotyčné prohlášení tak není v projednávaném případě irelevantní.

- 137 Je třeba rovněž uvést, že Fuji hrála v rámci kartelu druhořadou úlohu, jak v zásadě tvrdí žalobkyně. Společnost Fuji, jak vyplývá z bodu 150 odůvodnění napadeného rozhodnutí, byla zejména jediným japonským podnikem, který nebyl členem výboru skupiny japonských výrobců odpovědného zejména za vzájemnou shodu mezi oběma skupinami výrobců v rámci dohody GQ. Přitom je třeba mít za to, že podnik, který hraje v rámci kartelové dohody druhořadou úlohu, ví o základním obsahu dohod, které uvedená kartelová dohoda zahrnuje, i když tento podnik není seznámen s podrobnostmi fungování této kartelové dohody, jakož i s veškerou výměnou informací, ke které v jejím rámci došlo.
- 138 Dále je pravda, že Fuji ve svém prohlášení odkazuje na technické a obchodní překážky proniknutí na trh EHP. Nicméně tyto překážky nebyly uvedeny jako jediný důvod nepřítomnosti společnosti Fuji na uvedeném trhu, ale pouze jako důvod hlavní. Ostatně když Fuji uvedla různé dotčené překážky, odkázala na svůj slabý podíl na celosvětovém trhu, který ji znevýhodňoval oproti jejím větším konkurentům, jak evropským, tak japonským. Proto se nezdá, že by její argumentace v tomto bodě mohla být přenesena na argumentaci jiných japonských výrobců.
- 139 S ohledem na výše uvedené je třeba dospět k závěru, že prohlášení společnosti Fuji v odpovědi na oznámení námitek potvrzuje důkazy poskytnuté společností ABB, i když je jeho důkazní hodnota omezená.
- 140 Z bodu 127 odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že na schůzce ze dne 10. července 2002, během které byl diskutován vývoj metod fungování kartelové dohody poté, co společnosti Siemens a Hitachi znovu zahájily svou účast na této kartelové dohodě, společnost Alstom předložila návrh, podle kterého měli evropští výrobci zůstat v Evropě a japonscí výrobci v Japonsku a nesnažit se proniknout na evropský

trh. Dále je v tomto bodě odůvodnění upřesněno, že na další schůzce dne 15. července 2002 zástupce Hitachi uvedl, že tato společnost odmítá tento návrh, že evropští výrobci reagovali prohlášením, že Evropa, včetně střední a východní Evropy, je jejich trh a že zamýšlejí zachovat ceny uplatňované v západní Evropě, a rovněž oznámili, že se tato otázka znovu prodiskutuje, i když k tomu nedošlo.

- ¹⁴¹ Na první pohled toto shrnutí schůzek ze dne 10. a 15. července 2002, zakládající se na důkazech poskytnutých společností Hitachi, vyvolává dojem, že Alstom navrhla uzavření nové dohody, kterou Hitachi odmítla a která nebyla později diskutována, což by znamenalo, že přinejmenším od července 2002 neexistovala žádná dohoda týkající se chování japonských výrobců na trhu EHP.
- ¹⁴² Shrnutí schůzky ze dne 15. července 2002 však zaprvé ukazuje, že Hitachi neodmítla samotnou myšlenku rozdělení trhů, ale pouze konkrétní návrh společnosti Alstom. Zadruhé se v tomto shrnutí uvádí, že Hitachi uvedla, že nároky evropských výrobců zahrnovaly střední a východní Evropu, což naznačuje, že její námitka souvisela s tímto zvláštním aspektem, a nikoliv se situací v západní Evropě.
- ¹⁴³ Je třeba rovněž poznamenat, že předložení dotyčného návrhu společností Alstom zpochybňuje argumentaci žalobkyně a společnosti Hitachi ohledně soutěžní situace na trhu EHP. Za předpokladu, že japonsští výrobci nebyli, jak tvrdí žalobkyně a Hitachi, vnímáni na trhu EHP jako věrohodní konkurenti, protože existovaly nepřekonatelné překážky vstupu, by totiž dohoda týkající se téhož trhu byla skutečně bezúčelná.

V tomto případě by evropští výrobci, vědomi si této okolnosti díky svému privilegovanému postavení v Evropě, neměli žádný důvod k navržení takovéto dohody. Přitom ze shrnutí předloženého Hitachi vyplývá, že se návrh společnosti Alstom týkal jak trhu EHP, tak trhu ve střední a východní Evropě.

- 144 Za těchto okolností je třeba použít výklad, podle kterého Alstom na schůzce dne 10. července 2002 navrhla rozšíření obecné dohody, jak tvrdí Komise, na země střední a východní Evropy.
- 145 Zaprvé tento výklad znamená, že návrh společnosti Alstom představuje důkaz toho, že obecná dohoda existovala v okamžiku jeho předložení. Zadruhé se odmítnutí uvedeného návrhu společností Hitachi nerovná odmítnutí obecné dohody jako takové, ale představuje pouze odmítnutí jejího rozšíření. V důsledku toho se tvrzení žalobkyně, podle kterého se měla dohoda GQ po schůzce ze dne 15. července 2002 „rozpadnout“, zakládá na nesprávném předpokladu.
- 146 S ohledem na všechno výše uvedené je třeba mít za to, že návrh společnosti Alstom na schůzce ze dne 10. července 2002 potvrzuje důkazy poskytnuté společností ABB.
- 147 Zatřetí, jak bylo konstatováno v bodě 50 výše, údajně neutrální stanovisko společností Alstom a Areva nemůže být vykládáno jako důkaz existence obecné dohody. Tato okolnost tedy nemůže potvrdit důkazy poskytnuté společností ABB.

K mechanismu oznamování a účtování

– Argumenty účastnic řízení

- ¹⁴⁸ Žalobkyně uvádí, že existence mechanismu oznamování a účtování je nepravděpodobná a nebyla prokázána.
- ¹⁴⁹ Zaprvé nebyli japonští výrobci bráni jako hrozba v rámci hospodářské soutěže na evropském trhu, takže nebylo nezbytné, aby jim bylo nabídnuto vyrovnání prostřednictvím uvedeného mechanismu. Podle názoru žalobkyně, pokud mělo oznamování za cíl umožnit účtování, nebyli evropští výrobci motivováni je uskutečňovat.
- ¹⁵⁰ Zadruhé s ohledem na přesnost dohody GQ, je nepravděpodobné, že by sama dohoda nebo pozdější dokumenty neuváděly mechanismus oznamování a účtování.
- ¹⁵¹ Zatřetí tvrzení Komise předpokládá povinné a systematické oznamování, protože pouze mechanismus pokrývající přinejmenším významnou část dotyčných projektů PISP mohl japonským výrobcům umožnit sledovat a ověřovat postup účtování. Přitom v projednávaném případě Komise právně dostatečným způsobem neprokázala existenci mechanismu oznamování a účtování ani jeho systematickosti.

- 152 V tomto ohledu pan M. a pan P. ve svých svědectvích uvedli, že seznamy projektů PISP v Evropě a přidělování těchto projektů nebyly japonskými podniky diskutovány. Navíc dotčené seznamy neumožňují prokázat existenci systematického oznamování.
- 153 Prohlášení společnosti Hitachi v její žádosti o shovívavost a v odpovědi na oznámení námitek jsou zase pouhým výkladem skutečností ze strany tohoto podniku. V každém případě se taková prohlášení netýkají období po přerušení účasti společnosti Hitachi na kartelové dohodě v roce 1999. Dále Hitachi předložila doplňující odpověď na oznámení námitek, která má snížit hodnotu prohlášení učiněných v původní odpovědi. Rovněž vzhledem k přesnosti žádosti Hitachi o shovívavost jsou dotčená prohlášení, která byla učiněna následně, zcela nevěrohodná.
- 154 Kromě toho Komise sama uznala v bodech 148 a 162 odůvodnění napadeného rozhodnutí, že oznamování nemohlo být prováděno na pravidelném základě. Společnost Fuji potvrdila tento aspekt ve své odpovědi na oznámení námitek a Hitachi jej nezpochybnila v prohlášeních týkajících se oznamování a účtování. Pokud jde o obsah dohody EQ, žalobkyně zaprvé uvádí, že nevěděla o existenci tohoto dokumentu, a že tedy ve vztahu k ní není relevantní. Zadruhé podle přílohy 2 uvedené dohody bylo oznamování projektů PISP v Evropě japonským výrobcům dobrovolné, a nikoliv povinné.
- 155 Komise zpochybňuje opodstatněnost argumentů žalobkyně.

– Závěry Tribunálu

- ¹⁵⁶ Zaprvé je třeba poznamenat, že tvrzení Komise o mechanismu oznamování a účtování se nezakládají výslovně na tezi, podle které byli japonští výrobci bráni jako věrohodní konkurenti na trhu EHP. Komise se totiž domnívá, že získala pozitivní důkazy existence tohoto mechanismu. Za těchto okolností je třeba přezkoumat důkazní hodnotu skutečností, které Komise vznáší, za účelem ověření toho, zda právně dostačujícím způsobem prokazují existenci mechanismu oznamování a účtování.
- ¹⁵⁷ V tomto kontextu není vůbec podpořen argument žalobkyně, podle kterého pokud mělo oznamování za cíl umožnit účtování, nebyli evropští výrobci motivováni jej uskutečňovat. Spočívá pouze na posouzení mechanismu oznamování a účtování jako izolovaného prvku. Přitom takový přístup neodpovídá stanovisku Komise, které je shrnuto v bodě 90 výše, podle kterého uvedený mechanismus spadá do obecnějšího rámce obecné dohody.
- ¹⁵⁸ Zadruhé, i když mechanismus oznamování a účtování vyžadoval určitá prováděcí opatření, tato nicméně nebyla zvláště složitá, protože spočívala hlavně v oznamování určitých údajů evropskou skupinou japonské skupině, které bylo kromě toho souběžné s oznamováním podle dohody GQ o projektech PISP mimo EHP. V důsledku toho se nezdá, že by tato opatření nebo samotný mechanismus oznamování a účtování musely být nezbytně vyjádřeny v písemném dokumentu, rovněž s ohledem na vůli účastníků kartelové dohody, potvrzenou organizačními a technickými opatřeními uvedenými v bodech 170 až 176 odůvodnění napadeného rozhodnutí, snížit riziko jejího odhalení.

- 159 Zatřetí ve svém svědectví pan M. vysloveně potvrdil existenci mechanismu oznamování a účtování. Rovněž prohlásil, že se tento mechanismus netýkal projektů PISP v domovských zemích, a sice v Japonsku a některých evropských zemích.
- 160 Existence mechanismu spočívajícího v započítávání hodnoty projektů PISP v EHP k celosvětové kvótě stanovené dohodou GQ byla rovněž potvrzena v prohlášeních společnosti ABB.
- 161 Naopak, jak uvádí žalobkyně, ze seznamů projektů poskytnutých společnostmi ABB nevyplývá, že japonským výrobcům byly pravidelně oznamovány projekty PISP v Evropě. Proto dotčené seznamy nepředstavují důkaz mechanismu oznamování a účtování.
- 162 Pokud jde o důkazy poskytnuté Hitachi, je třeba poznamenat, že je-li prohlášení, podle kterého Siemens nechávala pravidelně kolovat tabulky schematizující část projektů PISP přidělených různým účastníkům kartelové dohody, čteno v kontextu vět, které mu bezprostředně předcházejí, odkazuje na projekty PISP mimo EHP. V důsledku toho je toto prohlášení rovněž irelevantní jako důkaz takového mechanismu oznamování a účtování, jaký uvádí Komise, který by se týkal projektů PISP v EHP.
- 163 Naopak v odpovědi na oznámení námitek Hitachi prohlásila, že před tím, než přerušila svou účast na kartelové dohodě v roce 1999, evropští výrobci oznamovali japonským výrobcům podrobnosti projektů PISP, které budou poskytovat v Evropě, aby umožnili, že se tyto projekty zohlední při stanovení kvóty projektů PISP mimo EHP přidělovaných oběma skupinám výrobců na základě dohody GQ.

- 164 Toto prohlášení výslovně potvrzuje existenci mechanismu oznamování a účtování, který Komise uplatňuje, až do roku 1999. Navíc je jeho důkazní hodnota vysoká ze dvou důvodů. Zaprvé je uvedené prohlášení v rozporu se zájmy Hitachi, protože s sebou nese existenci vazby mezi koluzními činnostmi v rámci EHP a japonskými výrobci, a z tohoto důvodu představuje důkaz v neprospěch. Zadruhé je z četby dotyčné části odpovědi na oznámení námitek zjevné, že si Hitachi nebyla vědoma závěrů, které je možné z tohoto prohlášení vyvodit.
- 165 Jak bylo poznamenáno v bodě 54 výše, Hitachi kromě toho nezměnila ve své doplňující odpovědi na oznámení námitek věcný obsah svých prohlášení týkajících se mechanismu oznamování a účtování.
- 166 Dále skutečnost, že mechanismus oznamování a účtování nebyl uveden v žádosti společnosti Hitachi o shovívavost, která předcházela její odpovědi na oznámení námitek, nesnižuje důkazní hodnotu prohlášení tohoto podniku ohledně uvedeného mechanismu. Je totiž normální, že v průběhu řízení podnik upřesní své stanovisko ohledně určitých okolností projednávaného případu, zejména po zaslání oznámení námitek, které formalizuje námítky a důkazy použité Komisí.
- 167 Společnost Fuji v odpovědi na oznámení námitek prohlásila, že informace týkající se rozdělení projektů PISP v evropských zemích vyloučených z působnosti dohody GQ nebyly systematicky oznamovány japonským výrobcům, a že v důsledku toho Fuji nebyla obeznámena s fungováním dohody EQ.

- 168 Je však třeba zaprvé poznamenat, že stanovisko společnosti Fuji není v rozporu s jejími zájmy, protože se snaží zpochybnit existenci jakéhokoliv porušení článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP. Má tedy méně významnou důkazní sílu než relevantní důkazy poskytnuté společnostmi ABB a Hitachi. Zadruhé je třeba uvést, že druhořadá úloha společnosti Fuji v rámci kartelové dohody, připomenutá v bodě 137 výše, může vysvětlit skutečnost, že se Fuji neúčastnila veškerých výměn informací ze strany skupiny evropských výrobců. Tato okolnost rovněž zpochybňuje hodnověrnost prohlášení společnosti Fuji v tomto bodě oproti důkazům poskytnutým společnostmi ABB a Hitachi, které byly členy výborů jejich příslušných skupin, a byly z tohoto důvodu blíže spojeny s podrobným fungováním tvrzené kartelové dohody.
- 169 Pokud jde o dohodu EQ, v souladu s bodem 4 části „E (E-Members)“ její přílohy 2 evropských výrobců „rozhodují o oznamování evropských projektů [skupině japonských výrobců]“. Z kontextu přílohy 2 vyplývá, že oznámení informací se muselo uskutečnit před přidělením dotyčných projektů PISP.
- 170 Výše uvedená doložka se naopak netýkala sledování již přidělených projektů. I když tedy její obsah představuje nepřímý důkaz naznačující, že japonští výrobci byli považováni za věrohodné konkurenty při poskytování určitých projektů PISP v EHP (viz body 184 až 191 níže), opatření, která stanoví, nejsou součástí mechanismu oznamování a účtování, jak jej uvádí Komise. Jak příloha 2 dohody EQ tak odkazy na obsah této dohody uskutečněné v bodech 148 a 162 odůvodnění napadeného rozhodnutí, jsou proto pro prokázání tohoto mechanismu irelevantní.
- 171 S ohledem na výše uvedené je třeba dospět k závěru, že existence mechanismu oznamování a účtování byla právně dostatečným způsobem prokázána důkazy poskytnutými společnostmi ABB, jak byly potvrzeny prohlášeními společnosti Hitachi v její odpovědi na oznámení námitek.

172 V rozporu s tvrzením žalobkyně ze skutečností uvedených v předchozím bodě nevyplývá, že mechanismus oznamování a účtování byl prováděn příležitostně a libovolně. I když se totiž prohlášení společností ABB a Hitachi a svědectví pana M. výslovně tímto předmětem nezabývají, z formulací použitých v dotyčných dokumentech jasně vyplývá, že oznamování bylo pravidelným postupem, používaným na všechny dotyčné účastníky a projekty. Jak bylo vysvětleno v bodě 168 výše, prohlášení společnosti Fuji jsou v tomto bodě méně hodnověrná než důkazy poskytnuté společnostmi ABB a Hitachi. Dále již bylo v bodě 170 výše poznamenáno, že příloha 2 dohody EQ není v tomto ohledu relevantní.

173 Pokud jde o dobu provádění mechanismu oznamování a účtování, prohlášení společnosti ABB se netýkají zvláštního období, a mohou být tedy *a priori* vykládána tak, že odkazují na celou dobu trvání protiprávního jednání. Prohlášení pana M. se zase týkají období, během kterého se účastnil činností kartelové dohody, a sice období mezi rokem 1988 a červnem 2002. Jelikož ale bylo v bodě 84 výše poznamenáno, že důkazy poskytnuté společností ABB musí být potvrzeny dalšími důkazy, je třeba uvést, že se prohlášení Hitachi týkají právě doby před tím, než tento podnik přerušil v roce 1999 svou účast na kartelové dohodě. Je tedy třeba mít za to, že existence mechanismu oznamování a účtování byla po posledně uvedené období prokázána.

174 Pokud jde o relevanci tohoto mechanismu je třeba mít za to, že představuje závažný nepřímý důkaz toho, že japonští výrobci byli evropskými výrobci vnímáni jako případní věrohodní konkurenti na trhu EHP. Za předpokladu, že by byl evropský trh skutečně pro japonské výrobce neproniknutelný z důvodu překážek vstupu, by totiž evropské výrobce neměli důvod oznamovat výsledky přidělování určitých projektů PISP v rámci EHP a *a fortiori* účtovat tytéž projekty do společné „evropské“ kvóty stanovené dohodou GQ, protože by je toto účtování zbavovalo části projektů PISP v oblastech, kterých se týkala dohoda GQ. Existence takového mechanismu oznamování

a účtování tedy znamená, že japonské podniky mohly proniknout na evropský trh. Pokud tak neučinily, bylo to proto, že se zavázaly to neudělat výměnou za větší část projektů PISP mimo EHP. Dotčený mechanismus tak představuje vazbu mezi koluzními činnostmi v rámci EHP a japonskými výrobci, a z tohoto důvodu nepřímý důkaz existence obecné dohody.

- ¹⁷⁵ S ohledem na všechno výše uvedené je třeba dospět k závěru, že existence pravidelného oznamování určitých projektů PISP v EHP skupině japonských výrobců po jejich přidělení a účtování stejných projektů ke společné „evropské“ kvótě stanovené dohodou GQ byla prokázána, pokud jde o období mezi rokem 1988 a přerušením účasti podniku Hitachi na kartelové dohodě v roce 1999, prohlášeními společností ABB a Hitachi a svědectvím pana M. Dále dotčený mechanismus představuje nepřímý důkaz existence obecné dohody uplatněné Komisí.

K důkazům údajně zpochybňujícím existenci obecné dohody

– Argumenty účastnic řízení

- ¹⁷⁶ Zprvė žalobkyně uvádí, že dokumenty, které se datují z rozhodné doby z hlediska skutkových okolností, neodkazují na obecnou dohodu. Podle ní zatímco dohoda GQ a dohoda EQ stanoví podrobná pravidla fungování kartelové dohody, vylučují Evropu z jejich působnosti. Přitom není pravděpodobné, že by dotyčné dohody vůbec nezohlednily jeden ze základních prvků kartelové dohody. Domnívá se, že pokud měli

výrobci PISP zájem vytvořit celosvětovou kartelovou dohodu tím, že si vyhradí trhy domovských zemí, spíše by stanovili doložky o ochraně v rámci jejich písemné smlouvy, než by dotčená území vyloučili z působnosti kartelové dohody a opřeli se o nepsanou dohodu.

177 Podle žalobkyně tak dohoda GQ a dohoda EQ nemohou být považovány za listinné důkazy existence obecné dohody. Je tomu tak tím spíše, že se japonští výrobci neúčastnili dohody EQ a nevěděli o ní.

178 Kromě toho dohoda EQ potvrzuje skutečnost, že japonští výrobci nepředstavovali na evropském trhu věrohodnou hrozbu, protože stanovila, že ohledně evropských projektů předkládají podpůrné nabídky pouze evropští výrobci. To znamená, že by evropští zákazníci nepovažovali nabídku japonského výrobce za věrohodnou.

179 Zadruhé žalobkyně doplňuje, že její zaměstnanci nevěděli o obecné dohodě a žádný z nich se neúčastnil činností s ní souvisejících.

180 Komise rovněž nezohlednila důkazy, včetně svědectví, poskytnuté žalobkyní, Hitachi, Siemens, Toshiba a VA TECH, které uvádí, že obecná dohoda nikdy neexistovala.

181 V této souvislosti je důkazní hodnota důkazů předložených společností Siemens a VA TECH tím větší, že tyto dva podniky neměly zájem zpochybnit existenci obecné dohody, jelikož jejich účast na protiprávním jednání byla prokázána jinými důkazy.

182 Komise zpochybňuje opodstatněnost argumentů žalobkyně.

– Závěry Tribunálu

183 Zaprvé je mezi účastnicemi řízení nesporné, že dohoda GQ stanoví organizaci kartelové dohody týkající se projektů PISP na celosvětové úrovni. Nicméně zaprvé, jak uvádí žalobkyně, tato dohoda nezmiňuje obecnou dohodu a zadruhé uvedená dohoda podle její přílohy 2 vylučuje ze své působnosti Japonsko, dvanáct členských států Evropského společenství v dané době, jakož i pět dalších zemí západní Evropy.

184 Dohoda EQ je zase prováděcí dohodou k dohodě GQ, která se týká zejména rozdělení společné „evropské“ kvóty stanovené posledně uvedenou dohodou. Byla uzavřena výlučně evropskými podniky. Žalobkyně se na ní tedy neúčastnila. Kromě toho dohoda EQ neuvádí výslovně obecnou dohodu.

185 Za těchto okolností nemohou být dohoda GQ a dohoda EQ považovány za listinné důkazy existence obecné dohody.

- 186 Nicméně výslovné neuvedení této dohody ve znění dohody GQ a EQ neznamena, že taková dohoda neexistovala. Závazek skupiny výrobců neproniknout na trh vyhrazený jiné skupině, jako je závazek vytykány Komisi japonským výrobcům, totiž spočívá na jednoduchém konceptu, který může být jednoduše prováděn. Toto provádění rovněž v zásadě nevyžaduje interakci mezi dotyčnými podniky. V důsledku toho může takový závazek klidně existovat jakožto nepsaná dohoda, což umožňuje rovněž snížit riziko, že bude odhalen.
- 187 Rovněž v rozsahu, v němž japonští výrobci nebyli účastníky dohody EQ, nemohla se jich týkat povinnost předkládat podpůrné nabídky stanovená v jejím čl. 6 odst. 4. Uvedená doložka tedy neznamena, že japonští výrobci nebyli vnímáni jako případní konkurenti na trhu EHP.
- 188 Dále je třeba uvést, jak bylo poznamenáno v bodě 169 výše, že v souladu s bodem 4 části „E (E-Members)“ přílohy 2 dohody EQ mohli evropští výrobci rozhodovat o oznamování určitých evropských projektů PISP skupině japonských výrobců před přidělením dotyčných projektů PISP.
- 189 Tato skutečnost umožňuje do určité míry vyvrátit argumentaci žalobkyně, protože naznačuje, že se evropští výrobci domnívali, že se japonští výrobci mohli přinejmenším zajímat o postup přidělování určitých projektů PISP v EHP, a že tedy byli případnými konkurenty ve vztahu k takovým projektům.

- 190 Nicméně nic v dohodě EQ ani v jiných důkazech poskytnutých Komisí neprokazuje, že evropští výrobci prováděli dotyčný mechanismus nebo že japonští výrobci věděli o jeho existenci.
- 191 Proto dohoda EQ představuje jen nepřímý důkaz, který naznačuje, jak tvrdí Komise, že japonští výrobci byli při poskytování určitých projektů PISP v EHP považováni za věrohodné konkurenty.
- 192 Zadruhé se Komise nedopustila pochybení tím, že měla za to, že prohlášení a svědectví společnosti ABB, prohlášení společnosti Fuji týkající se existence obecné dohody a prohlášení společnosti Hitachi týkající se oznamování a účtování je třeba považovat za skutečnosti s větší důkazní silou než zpochybnění existence obecné dohody žalobkyní a společnostmi Hitachi, JAEPS, Toshiba, Melco, TM T & D, Siemens a VA TECH a důkazy předložené těmito podniky.
- 193 Na rozdíl od první skupiny důkazů totiž dotčená zpochybnění nejsou v rozporu se zájmem dotyčných podniků, protože zpochybňují existenci jakéhokoliv porušení článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP. Toto zjištění se použije rovněž na svědectví zaměstnanců a bývalých zaměstnanců, jelikož se zaprvé v zásadě nejedná o samostatné důkazy, jak bylo uvedeno v bodě 59 výše. Zadruhé předložená svědectví nepřinášejí, pokud jde o obecnou dohodu, nové důkazy oproti důkazům poskytnutým osobami, kterým bylo určeno oznámení námitek.
- 194 Kromě toho není možné mít za to, že evropské podniky, včetně Siemens a VA TECH, neměly zájem na zpochybnění existence obecné dohody, protože tuto dohodu Komise v oznámení námitek vyložila jako koluzní dohodu mezi evropskými a japonskými

výrobci týkající se trhu EHP a porušující v důsledku článek 81 ES a článek 53 Dohody o EHP. Přitom takové zjištění by bylo zájmům evropských výrobců přinejmenším potenciálně na škodu v případě, kdy by další námitky, které jim Komise vytýkala, nemohly být právně dostatečným způsobem prokázány.

- ¹⁹⁵ S ohledem na výše uvedené je třeba dospět k závěru, že důkazy žalobkyně nezpochybňují hodnotu důkazů uplatněných Komisí k prokázání existence obecné dohody.

K přidělování projektů PISP v EHP

– Argumenty účastnic řízení

- ¹⁹⁶ Žalobkyně tvrdí, že uplatněné skutečnosti nepředstavují důkaz toho, že se účastnila rozdělování projektů PISP v EHP.
- ¹⁹⁷ Žalobkyně připouští, že se účastnila schůzek s evropskými výrobci, ale tvrdí, že se tyto schůzky týkaly pouze dohody GQ, a nepředstavovaly tedy porušení článku 81 ES nebo článku 53 Dohody o EHP.

- 198 Žalobkyně rovněž zpochybňuje tvrzení, podle kterého japonští výrobci někdy zamýšleli reagovat na nabídková řízení pro projekty PISP v EHP. Upřesňuje, že s jedinou výjimkou nikdy během doby trvání kartelové dohody neobdržela výzvu k podávání nabídek od evropských společností.
- 199 Pokud jde o různé důkazy uvedené v napadeném rozhodnutí, žalobkyně prohlašuje, že nikdy nevěděla o seznamech projektů poskytnutých společnostmi ABB a Fuji. Výslovně popírá, že věděla o španělském projektu „MSP via GC“ z roku 1997, o který měla podle seznamů projektů poskytnutých společnostmi ABB projevit zájem.
- 200 Důkazy od společnosti VA TECH uvedené v bodě 204 odůvodnění napadeného rozhodnutí rovněž neumožňují prokázat vazbu mezi projekty PISP v EHP a žalobkyní nebo jiným japonským výrobcem.
- 201 Komise zpochybňuje opodstatněnost argumentů žalobkyně.

– Závěry Tribunálu

- 202 Spis neobsahuje informace, které by naznačovaly, že by byly projekty PISP v EHP diskutovány na schůzkách dohody GQ, kterých se účastnili japonští členové kartelové dohody.

203 Rovněž ze seznamu projektů poskytnutých společnostmi ABB a Fuji nevyplývá, že s japonskými výrobci byly diskutovány projekty PISP v EHP, s výjimkou údajného zájmu žalobkyně na projektu „MSP via GC“ ve Španělsku. Přitom nemůže být vyloučeno, že zájem žalobkyně o tento projekt v seznamu projektů poskytnutých společnostmi ABB vyplývá z chybného pojetí vzhledem k délce dotyčného seznamu projektů a skutečnosti, že Komise neidentifikovala jiný případ, kdy by japonský výrobce projevil zájem o projekt PISP v EHP. V každém případě není obsah dotyčného seznamu projektů potvrzen jinými důkazy, a zejména seznamem projektů společnosti Fuji, pokud jde o projekt „MSP via GC“, a nemůže být tedy v tomto ohledu zohledněn.

204 Když Komise uvádí v bodě 125 odůvodnění napadeného rozhodnutí, že japonští výrobci někdy zamýšleli reagovat na evropská nabídková řízení, ale obecně takové zakázky odmítali a oznamovali dotyčné projekty evropským výrobcům, opírá se dále výlučně o prohlášení společnosti ABB a svědectví předložená jejími zaměstnanci. Jestliže tedy není toto tvrzení potvrzeno jinými důkazy, nemůže být zohledněno.

205 Konečně písemné poznámky zástupce společnosti VA TECH uvedené v bodě 204 odůvodnění napadeného rozhodnutí obsahují zaprvé odkaz na projekt PISP v EHP a zadruhé údaj, podle kterého bylo s japonskými výrobci třeba prodiskutovat „balíček“ projektů PISP. Nicméně dvě dotyčné části jsou odděleny několika stránkami obsahujícími poznámky týkající se jiných věcí. Navíc odkazu na japonské podniky bezprostředně předcházejí poznámky týkající se projektu PISP mimo EHP. Za těchto okolností neumožňují uvedené poznámky vyvodit závěry o zájmu japonských podniků o projekty PISP v Evropě.

206 S ohledem na vše výše uvedené je třeba dospět k závěru, že nebylo prokázáno, že se japonské podniky účastnily přidělování projektů PISP v EHP.

Celkové posouzení

– Argumenty účastnic řízení

207 Žalobkyně úvodem uvádí, že v rozporu s tvrzením Komise nebylo nezbytné chránit domácí trhy obou skupin výrobců. Podle ní neexistovalo riziko nebo nebezpečí toho, že se japonscí výrobci stanou konkurenty na evropském trhu nebo že tomu bude opačně. Žalobkyně rovněž uvádí, že během údajné doby trvání kartelové dohody byla jen výjimečně vyzvána k předložení nabídky pro projekt PISP v EHP.

208 Žalobkyně doplňuje, že nebyl prokázán předmět a obsah obecné dohody. Podle ní důkazy uplatněné Komisí neidentifikují ani účastníky obecné dohody ani datum jejího uzavření ani to, co se s ní stalo poté, co společnosti Siemens a Hitachi přerušily v roce 1999 svou účast na kartelové dohodě. Důkazy poskytnuté společností ABB tak neprokazují tajnou dohodu, ale představují „podvědomý výraz“ toho, že japonscí výrobci nebyli schopni proniknout na evropský trh a naopak.

209 Kromě toho Komise nezohlednila důsledky přerušování účasti společností Siemens a Hitachi na kartelové dohodě. I kdyby účastníci kartelové dohody představovali mezi

sebou na trzích příslušných domácích zemí věrohodnou soutěžní hrozbu, byla by podle žalobkyně obecná dohoda zpochybněna po odchodu dvou hlavních účastníků dohody GQ. Dále během dvou let, v průběhu kterých se společnosti Siemens a Hitachi neúčastnily dohody, zaregistrovala Hitachi prodeje v Evropě a Siemens prodeje v Japonsku.

210 Konečně žalobkyně tvrdí, že není třeba zohlednit tvrzení Komise o „domovských zemích“ a relevanci mechanismu oznamování a účtování. Podle ní tato tvrzení, a zejména tvrzení, podle kterého japonské podniky věděly o „domovských zemích“, není podpořeno jinými důkazy než svědectvím pana M. Přitom jeho prohlášení, podle kterých bylo jasně zavedeno, které země jsou domovskými zeměmi a komu přísluší, což nevyžadovalo diskusi a předcházelo dohodě GQ, jsou zpochybněna jinými důkazy uplatněnými Komisí, podle kterých se tyto skutečnosti v průběhu času změnily. V důsledku toho není svědectví pana M. v tomto bodě hodnověrné.

211 Komise zpochybňuje opodstatněnost argumentů žalobkyně.

– Závěry Tribunálu

212 Z přezkumu uskutečněného v bodech 100 až 175 výše vyplývá zaprvé to, že prohlášení ABB a svědectví jejích zaměstnanců a bývalého zaměstnance ukázalo existenci dohody, podle které se evropští a japonscí výrobci vzájemně zavázali neproniknout na domácí trhy druhé skupiny. Uvedené důkazy umožňují rovněž identifikovat strany

dohody, mezi nimi i žalobkyni, a dospět k závěru, že i když tato dohoda pravděpodobně předcházela dohodě GQ, byla uzavřena nejpozději v okamžiku uzavření poslední uvedené dohody.

- ²¹³ Zadruhé je existence výše uvedené vzájemné dohody potvrzena návrhem předloženým společností Alstom na schůzce dne 10. července 2002. Existence závazku japonských podniků neproniknout na evropský trh je rovněž potvrzena prohlášeními společnosti Fuji.
- ²¹⁴ Zatřetí z prohlášení a svědectví společnosti ABB, potvrzených prohlášeními společnosti Hitachi, vyplývá, že japoňští výrobci souhlasili, přinejmenším pro období let 1988 až 1999, s pravidelným oznamováním výsledků přidělování určitých projektů PISP v EHP a jejich účtováním ke společné „evropské“ kvótě stanovené dohodou GQ. Rovněž podle bodu 4 části „E (E-Members)“ přílohy 2 dohody EQ evropští výrobci stanovili možnost oznamovat japonským výrobcům podrobnosti o určitých projektech PISP v EHP před jejich přidělením. Tyto dvě okolnosti naznačují, že japoňští výrobci byli v rozporu s tvrzením žalobkyně považováni za věrohodné konkurenty pro poskytování určitých projektů PISP v EHP, ale že se zavázali neproniknout na evropský trh výměnou za větší část projektů PISP v jiných oblastech. Představují tedy nepřímé důkazy existence vzájemné dohody mezi evropskými a japonskými výrobci.
- ²¹⁵ Důkazy vznesené Komisí tak podporují její tvrzení o existenci obecné dohody, jak byla shrnuta v bodě 90 výše. Naopak důkazy uplatněné žalobkyní a posouzené v bodech 183 až 195 výše nemohou zpochybnit uvedená tvrzení.

216 V tomto ohledu nebylo prokázáno, že se japonské podniky účastnily společně s evropskými výrobci přidělování projektů PISP v EHP. Nicméně je třeba uvést, že s přihlédnutím k povaze jejich tvrzeného závazku na základě obecné dohody by jejich účast na tomto chování nebyla potřebná. Japonští výrobci totiž neměli žádný zájem na zasahování do samotného přidělování projektů PISP v EHP, které se zavázali nezískat. Jejich jediným zájmem bylo znát hodnotu dotyčných projektů a totožnost osob, jimž byly přiděleny, aby mohli sledovat účtování do společné „evropské“ kvóty stanovené dohodou GQ. Přitom přinejmenším v období mezi lety 1988 a 1999 byly tyto informace japonským výrobcům sdělovány prostřednictvím mechanismu oznamování.

217 Pokud jde o důsledky přerušování účasti společností Siemens a Hitachi na kartelové dohodě, je třeba zaprvé poznamenat, že z bodu 187 odůvodnění napadeného rozhodnutí, jakož i ze svědectví pana M. vyplývá, že tato událost negativně ovlivnila účinnost kartelové dohody, aniž se nicméně tato dohoda „rozpadla“. Zadruhé nepřítomnost obou podniků netrvala dostatečně dlouho, aby mohlo dojít k dostatečnému proniknutí na trh EHP, vzhledem zaprvé k existenci určitých technických a obchodních překážek, které Komise nezpochybnila, dále s ohledem na skutečnost, že privilegovaná postavení určitých výrobců na jejich domácích trzích byla uměle posílena z důvodu existence kartelové dohody mezi lety 1988 a 1999, a konečně s ohledem na okolnost, podle které jiní výrobci zvažovali přijetí odvetných opatření proti společnostem Siemens a Hitachi, jak vyplývá ze svědectví pana M.

218 Konečně není podle úvahy uvedené v bodě 174 až 214 výše nezbytné prokázat zaprvé to, že se mechanismus oznamování a účtování netýkal projektů PISP v evropských domovských zemích, a zadruhé, že Japonsko představovalo domovskou zemi k tomu, aby mohl být uvedený mechanismus považován za relevantní nepřímý důkaz existence obecné dohody. V důsledku toho nemá případné nepotvrzení svědectví pana M. v tomto bodě žádné důsledky.

- 219 Je třeba rovněž uvést, že není možné konstatovat žádnou nesoudržnost mezi svědectvím pana M. a dalšími důkazy uplatněnými Komisí, pokud jde o koncept domovských zemí. Podle pana M. byl totiž samotný koncept obecné dohody jako vzájemného závazku neproniknout na domovské trhy druhé skupiny ve skutečnosti jasně zaveden, nevyžadoval diskusi a předcházel dohodě GQ. Později ve svém svědectví však pan M. sám poznamenává, že v určitých případech se příslušnost k domovské zemi v průběhu času změnila z důvodu fúzí mezi různými dotčenými hospodářskými subjekty.
- 220 S ohledem na všechno výše uvedené je třeba dospět k závěru, že existence obecné dohody byla právně dostatečným způsobem prokázána a že Komise nepřekročila svou pravomoc tím, že účast žalobkyně na této dohodě sankcionovala.
- 221 Proto je třeba zamítnout první žalobní důvod.
- 222 Jak bylo vysvětleno v bodě 95 výše, jelikož se Komise neopřela pouze o chování dotčených podniků na trhu, aby dospěla k závěru o existenci vytýkaného protiprávního jednání, nestačí, aby žalobkyně nahradila vysvětlení Komise jiným věrohodným vysvětlením skutkového stavu. Třetí žalobní důvod tedy musí být zamítnut.
- 223 Závěr, podle kterého byla existence obecné dohody právně dostatečným způsobem prokázána, rovněž znamená, že Komise unesla důkazní břemeno, které jí přísluší, a dodržela tedy zásadu presumpce nevinu. Je proto třeba zamítnout čtvrtý žalobní důvod.

- 224 Konečně z výše uvedeného vyplývá, že Komise mohla k závěru o existenci obecné dohody dospět, aniž zohlednila vyjádření společnosti Fuji, která nebyla žalobkyni zpřístupněna, a údajně neutrální stanovisko společností Alstom a Areva, jako důkaz v neprospěch. V souladu s tím, co bylo uvedeno v bodě 51 výše, je tudíž třeba s konečnou platností zamítnout čtrnáctý žalobní důvod, vycházející z údajného porušení práva na přístup ke spisu.

K druhému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z toho, že Komise neprokázala existenci dohody porušující článek 81 ES a článek 53 Dohody o EHP

– Argumenty účastnic řízení

- 225 Žalobkyně tvrdí, že Komise neidentifikovala dohodu odůvodňující použití článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP. Podle ní Komise neuvedla okamžik, kdy účastníci kartelové dohody vyjádřili svou společnou vůli chovat se na trhu určitým způsobem, a nepředložila důkazy o kontaktech, diskusích nebo dohodách mezi nimi. Přitom výše uvedená ustanovení nedovolují zakázat bez jakéhokoliv důkazu více osobám, aby dospěly ohledně určitých věcí ke stejnému závěru.

- 226 Komise zpochybňuje opodstatněnost argumentů žalobkyně.

– Závěry Tribunálu

- ²²⁷ Podle judikatury je Komise povinna za účelem odůvodnění pevného přesvědčení, že tvrzené protiprávní jednání představuje dohodu nebo jednání ve vzájemné shodě ve smyslu čl. 81 odst. 1 ES, shromáždit dostatečně přesné a shodující se důkazy (rozsudek Tribunálu ze dne 21. ledna 1999, Riviera Auto Service a další v. Komise, T-185/96, T-189/96 a T-190/96, Recueil, s. II-93, bod 47). Výše uvedená judikatura je obdobně použitelná na čl. 53 odst. 1 Dohody o EHP.
- ²²⁸ V projednávaném případě se Komise v napadeném rozhodnutí výslovně nevyjádřila k otázce, zda chování vytýkané japonským podnikům představuje dohodu nebo jednání ve vzájemné shodě. V bodě 248 odůvodnění napadeného rozhodnutí se omezila na poznámku, že se protiprávní jednání skládalo z více činností, které mohou být kvalifikovány jako dohody nebo jednání ve vzájemné shodě.
- ²²⁹ Je tedy třeba nejprve ověřit, zda obecná dohoda představuje dohodu mezi podniky ve smyslu čl. 81 odst. 1 ES a čl. 53 odst. 1 Dohody o EHP.
- ²³⁰ V tomto ohledu k tomu, aby existovala dohoda ve smyslu výše uvedených ustanovení, postačuje, aby dotčené podniky vyjádřily svou společnou vůli chovat se na trhu určitým způsobem (viz obdobně rozsudek Cimenteries CBR a další v. Komise, bod 86 výše, bod 928 a citovaná judikatura). Zohlednění konkrétních účinků dohody je nadbytečné, pokud se jeví, že tato dohoda má za cíl omezení, vyloučení nebo narušení

hospodářské soutěže (viz rozsudek Cimenteries CBR a další v. Komise, bod 86 výše, bod 837 a citovaná judikatura).

231 Přitom v projednávaném případě z různých důkazů vznesených Komisí, a zejména z prohlášení společností ABB a Fuji a ze svědectví p. M. a V.-A. vyplývá, že nejpozději v okamžiku uzavření dohody GQ se evropští a japonští výrobci vzájemně zavázali neproniknout na domácí trh druhé skupiny. Existence vzájemného závazku nezbytně znamená existenci společné vůle, i když neexistují důkazy, které by umožnily přesně určit okamžik, kdy se tato vůle projevila nebo kdy se formalizovalo její vyjádření. Kromě toho z bodu 116 výše vyplývá, že se pan M. domníval, že nebylo nezbytné uvádět obecnou dohodu při diskusích, kterých se účastnil, protože obsah uvedené dohody byl pochopen, přijat a prováděn všemi účastníky kartelové dohody, aniž bylo třeba výslovné diskuse. Navíc, jak bylo uvedeno v bodě 123 výše, pan V.-A. prohlásil, že se účastnil diskusí mezi evropskými podniky a zástupcem japonského podniku, které se výslovně týkaly dodržování obecné dohody.

232 Rovněž skutečnost, potvrzená prohlášeními a svědectvím společnosti ABB a prohlášeními Hitachi, že japonští výrobci po mnoho let souhlasili s oznamováním výsledků přidělování určitých projektů PISP v EHP a sledovali jejich účtování ke společné „evropské“ kvótě stanovené dohodou GQ, je neslučitelná s pouhým souběžným chováním konkurentů mimo jakékoliv shody vůle.

233 Navíc bylo předmětem obecné dohody určovat chování japonských podniků vůči trhu EHP, protože se zavázaly neproniknout na tento trh. Uvedená dohoda tak skutečně představovala vyhrazení trhu EHP ve prospěch evropských výrobců.

- 234 V důsledku toho Komise právem konstatovala, že obecná dohoda představovala dohodu mezi podniky ve smyslu čl. 81 odst. 1 ES a čl. 53 odst. 1 Dohody o EHP.
- 235 Za těchto okolností není nezbytné navíc zkoumat, zda obecná dohoda představovala jednání ve vzájemné shodě na základě týchž ustanovení.
- 236 Vzhledem k tomu, co bylo uvedeno výše, je třeba zamítnout druhý žalobní důvod.

K třináctému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z toho, že se Komise dopustila pochybení při stanovení doby trvání kartelové dohody

– Argumenty účastnic řízení

- 237 Žalobkyně zaprvé tvrdí, že poté, co společnost Siemens přerušila v září 1999 svou účast na kartelové dohodě, se zúžená skupina seskupující další podniky přeměnila v pružnější diskusní fórum bez protisoutěžního cíle či výsledku, pokud jde o Evropskou unii.
- 238 Zadruhé opětovné zahájení účasti společnosti Siemens na kartelové dohodě v roce 2002 nevedlo k dohodám, jejichž cílem nebo výsledkem bylo omezení hospodářské soutěže v Evropě, protože Hitachi zamítla návrh společnosti Alstom směřující k tomu, aby byl evropský trh vyhrazen evropským a japonský trh japonským výrobcům.

- 239 V důsledku toho se žalobkyně domnívá, že jí byla neprávem uložena pokuta za období od 1. září 1999 do 11. května 2004 nebo přinejmenším od 10. července 2002 do 11. května 2004.
- 240 Komise zpochybňuje opodstatněnost argumentů žalobkyně.

– Závěry Tribunálu

- 241 Podle judikatury, dojde-li ke sporu ohledně existence protiprávního jednání, požadavek právní jistoty, na kterou mají nárok všechny hospodářské subjekty, znamená, že Komise, která nese důkazní břemeno ohledně protiprávních jednání, která zjistila, musí předložit důkazy, které mohou dostatečně právně doložit existenci skutkových okolností zakládajících protiprávní jednání. Pokud jde konkrétně o tvrzenou dobu trvání protiprávního jednání, tatáž zásada právní jistoty stanoví, že jestliže neexistují důkazy, na jejichž základě by bylo možné přímo určit dobu trvání protiprávního jednání, Komise uplatní alespoň důkazy, jež se vztahují ke skutečnostem, které jsou dostatečně časově blízké, aby tak bylo možné důvodně připustit, že toto protiprávní jednání trvalo nepřetržitě mezi dvěma danými daty (rozsudky Tribunálu ze dne 7. července 1994, *Dunlop Slazenger v. Komise*, T-43/92, Recueil, s. II-441, bod 79; ze dne 6. července 2000, *Volkswagen v. Komise*, T-62/98, Recueil, s. II-2707, bod 188, a *Degussa v. Komise*, T-279/02, Recueil, s. II-897, body 114 a 153).
- 242 Dále skutečnost, že důkaz o existenci trvajících protiprávního jednání nebyl podán pro určitá vymezená období, nebrání tomu, aby bylo na protiprávní jednání nahlíženo jako na uskutečněné během celkového období delšího než tato vymezená období,

pokud je takové zjištění podloženo objektivními a shodujícími se indiciemi. V případě protiprávního jednání, které trvá několik let, nemá skutečnost, že se kartelová dohoda projevuje v různých obdobích, která mohou být od sebe oddělena delším či kratším časovým odstupem, dopad na existenci této kartelové dohody, pokud jednotlivé skutky, které jsou součástí tohoto protiprávního jednání, sledují jeden a tentýž cíl a jsou součástí jediného a trvajících protiprávního jednání (rozsudek Soudního dvora ze dne 21. září 2006, Technische Unie v. Komise, C-113/04 P, Sb. rozh. s. I-8831, bod 169).

²⁴³ V projednávaném případě je třeba úvodem poznamenat, že v rozsahu, v němž závazek japonských podniků podle obecné dohody nespočíval v konání, ale v nekonání, je skutečně složité prokázat, že tato dohoda byla trvale dodržována.

²⁴⁴ Nicméně ze svědectví pana M. zprvce vyplývá, že až do konce jeho zapojení do kartelu v červnu 2002 byly jak dohoda GQ, tak obecná dohoda nadále prováděny za účasti japonských podniků jiných než Hitachi bez ohledu na skutečnost, že nepřítomnost této společnosti a společnosti Siemens vedla k nižší účinnosti této operace. Další svědectví zaměstnanců společnosti ABB potvrzují, že obecná dohoda mezi červencem 2002 a květnem 2004 pokračovala. Obsah dotyčných svědectví se rovněž odráží v prohlášeních společnosti ABB.

²⁴⁵ Zadruhé ve své odpovědi na oznámení námitek Fuji potvrzuje, že se japonské podniky účastnily protiprávního jednání, včetně obecné dohody, až do září 2000, což je datum, ke kterému údajně odstoupila od kartelové dohody.

- 246 Zatřetí se v bodě 144 výše dospělo k závěru, že na schůzce ze dne 10. července 2002 Alstom navrhla rozšíření obecné dohody na země střední a východní Evropy. Tato okolnost v rozporu s tvrzením žalobkyně znamená, že uvedená dohoda existovala jak k datu této schůzky, tak během určitého období, které jí předcházelo a které jí následovalo.
- 247 Začtvrté trvalá nepřítomnost japonských výrobců na evropském trhu projektů PISP během dotyčného období rovněž představuje nepřímý důkaz, který vede k domněnce, že obecná dohoda byla nadále prováděna.
- 248 Zapáté v rozsahu, v němž zaprvé žalobkyně výslovně nekritizuje skutečnost, že Komise dospěla k závěru o existenci jediného protiprávního jednání zahrnujícího zejména obecnou dohodu a dohodu GQ a zadruhé přezkum prvního až čtrnáctého žalobního důvodu nedovedl Tribunál ke zjištění, že se Komise dopustila v tomto ohledu pochybení, je třeba mít za to, že důkaz trvajících fungování dohody GQ představuje relevantní nepřímý důkaz toho, že obecná dohoda byla prováděna rovněž během uvedeného období. Jelikož mělo protiprávní jednání trvajících povahu, přichází v úvahu, že by zánik obecné dohody narušil fungování dohody GQ.
- 249 Přitom žalobkyně nezpochybnuje zjištění provedená v bodech 191 až 198 odůvodnění napadeného rozhodnutí, která se týkají výměny řady faxů ohledně přidělování projektů podle dohody GQ v prosinci 2000 a v lednu 2001, schůzek dohody GQ, které se měly konat v roce 2000 a 2001, jakož i dohod týkajících se určitých projektů PISP, uzavřených v letech 1998 a 1999 a účinných až do října 2001.

250 Rovněž žalobkyně neuplatňuje argument, který by zvláště zpochybňoval zjištění Komise v bodech 199 až 216 odůvodnění napadeného rozhodnutí a týkající se obnovení účasti společností Hitachi, Siemens a VA TECH na kartelové dohodě a jejího pokračování mezi červencem 2002 a 2004.

251 S ohledem na tyto skutečnosti nemůže být přijata argumentace žalobkyně, podle které se během dotyčného období staly schůzky dohody GQ diskusním fórem, které nemělo protisoutěžní cíl nebo výsledek. To platí tím více, že tato argumentace není potvrzena jinými důkazy než nepodpořenými prohlášeními společnosti Toshiba.

252 Proto je třeba mít za to, že se důkazy uplatněné Komisí ohledně provádění obecné dohody a dohody GQ mezi zářím 1999 a květnem 2004 vztahují ke skutečnostem, které jsou dostatečně časově blízké, což znamená, že pro dotyčné období bylo prokázáno trvající protiprávní jednání.

253 V důsledku toho je třeba zamítnout třináctý žalobní důvod.

254 Jelikož žádný ze žalobních důvodů uplatněných na podporu hlavního návrhu nemůže obstát, je třeba jej zamítnout.

2. *K podpůrnému návrhu, směřujícímu ke zrušení čl. 2 písm. g) a písm. h) napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž se vztahuje na žalobkyni*

- 255 Nejprve je třeba se zabývat pátým žalobním důvodem, který vychází z toho, že Komise porušila zásady rovného zacházení a proporcionality tím, že stanovila výchozí částku pokuty uložené žalobkyni na základě obratu za rok 2001.

Argumenty účastnic řízení

- 256 Žalobkyně tvrdí, že Komise porušila zásady rovného zacházení a proporcionality tím, že stanovila výchozí částky pokuty japonských výrobců na základě jejich celosvětového prodeje PISP za rok 2001, ačkoliv se v případě evropských výrobců opřela o rok 2003.

- 257 Komise zaprvé neuplatnila objektivní odůvodnění nerovného zacházení vyhrazeného pro japonské výrobce. Podle žalobkyně je skutečnost, že se rozhodla v rámci legitimní obchodní strategie vykonávat své činnosti v oblasti PISP prostřednictvím společnosti TM T & D v tomto ohledu irelevantní, protože by výkyvy existující na trhu od roku 2003 ovlivnily její situaci, i kdyby byla její volba odlišná. V projednávaném případě měla Komise použít jako výchozí částku pokuty část obratu společnosti TM T & D odpovídající části jejího kapitálu vlastněného žalobkyní. Kromě toho byla tatáž metoda použita na společnost Schneider, pokud jde o její účast ve společném podniku s VA TECH.

- 258 Zadruhé měl podle žalobkyně přístup Komise za důsledek, že výchozí částka pokuty, která na ni byla použita, byla stanovena na základě roku, během kterého se její situace na trhu podstatně lišila od situace v roce, který byl použit v případě evropských výrobců, a to s tím výsledkem, že váha její účasti na protiprávním jednání byla nadhodnocena. Žalobkyně v tomto ohledu uvádí, že mezi roky 2001 a 2003 zaznamenaly evropský i japonský trh PISP obecně, že její obrat v této oblasti značně poklesl.
- 259 Komise připomíná svou posuzovací pravomoc, pokud jde o volbu skutečností, které se zohlední pro účely určení pokuty, a tato okolnost má přitom vliv na intenzitu soudního přezkumu v této oblasti. Vyvozuje z toho, že argumenty zakládající se na obecných právních zásadách mohou omezit uvedenou posuzovací pravomoc pouze tehdy, když byla vykonána při očividném nezohlednění okolností projednávaného případu.
- 260 Komise doplňuje, že když musí být protiprávní jednání, tak jako v projednávaném případě, kvalifikováno jako velmi závažné, má právo použít rozdílné zacházení, aby se odrazila skutečná schopnost podniků způsobit významnou újmu hospodářské soutěži a aby se zajistil dostatečný odrazující účinek.
- 261 Přitom v projednávaném případě byla výchozí částka pokuty žalobkyně stanovena na základě výše uvedených faktorů. Rok 2001 byl vybrán, protože se jednalo o poslední rok před převodem činnosti v oblasti PISP ze žalobkyně na společnost TM T & D. Toto rozdílné zacházení je podle Komise odůvodněné skutečností, že během převážné části doby trvání kartelové dohody se na ní žalobkyně účastnila jakožto samostatný podnik, což znamená, že prodej v roce 2003 neodráží věrně skutečnou schopnost žalobkyně způsobit újmu hospodářské soutěži.

- 262 Kromě toho podle Komise nepostačuje pouhá skutečnost, že rok 2001 byl pro žalobkyni lepší než rok 2003, k tomu, aby se tvrdilo, že výchozí částka pokuty je nepřiměřená.
- 263 Nakonec Komise poznamenává, že pro společnost TM T & D nestanovila odlišnou výchozí částku pokuty, aby neuložila žalobkyni neoprávněné břemeno.

Závěry Tribunálu

- 264 Úvodem je třeba připomenout, že Komise při stanovování výše pokut disponuje určitým prostorem pro uvážení s cílem směřovat chování podniků ve smyslu dodržování pravidel hospodářské soutěže (viz rozsudek Tribunálu ze dne 29. dubna 2004, Tokai Carbon a další v. Komise, T-236/01, T-239/01, T-244/01 až T-246/01, T-251/01 a T-252/01, Recueil, s. II-1181, bod 216 a citovaná judikatura).
- 265 Komise stanoví výši pokuty v závislosti na závažnosti protiprávního jednání, a pokud je to třeba v závislosti na jeho době trvání. Závažnost protiprávního jednání musí být stanovena na základě kritérií, jako jsou zvláštní okolnosti věci, její kontext a odrazující dosah pokut. Musí být zohledněny objektivní prvky, jako je obsah a doba trvání protisoutěžních jednání, jejich počet a intenzita, rozsah dotčeného trhu a zhoršení hospodářského veřejného pořádku. Analýza musí rovněž zohlednit relativní význam a podíl odpovědných podniků na trhu, jakož i případné opakování protiprávního jednání (rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise, bod 39 výše, body 89 až 91).

- ²⁶⁶ Nicméně Komise je při každém rozhodování o uložení pokuty podle práva hospodářské soutěže povinna dodržovat obecné právní zásady, mezi které patří zásady rovného zacházení a proporcionality, tak jak byly vyloženy soudy Společenství (rozsudek Tribunálu ze dne 27. září 2006, Archer Daniels Midland v. Komise, T-59/02, Sb. rozh. s. II-3627, bod 315).
- ²⁶⁷ Podle ustálené judikatury zásada rovného zacházení nebo zákazu diskriminace vyžaduje, aby se srovnatelnými situacemi nebylo zacházeno odlišně a s odlišnými situacemi stejně, není-li takové zacházení objektivně odůvodněné (viz rozsudek Tribunálu ze dne 14. května 1998, BPB de Eendracht v. Komise, T-311/94, Recueil, s. II-1129, bod 309 a citovaná judikatura).
- ²⁶⁸ V rozsahu, v němž je třeba se opřít o obrat podniků zapojených do téhož protiprávního jednání, aby se určily poměry mezi pokutami, které mají být uloženy, je třeba vymezit období, které se zohlední, aby byly získané obraty co nejvíce srovnatelné (rozsudek Soudního dvora ze dne 7. června 1983, Musique Diffusion française a další v. Komise, 100/80 až 103/80, Recueil, s. 1825, bod 122).
- ²⁶⁹ Zásada proporcionality pak vyžaduje, aby akty orgánů Společenství nepřekračovaly meze toho, co je přiměřené a nezbytné k dosažení legitimních cílů sledovaných dotčenou právní úpravou, čímž se rozumí, že pokud se nabízí volba mezi několika přiměřenými opatřeními, je třeba zvolit nejméně omezující opatření, a že způsobené nepříznivé následky nesmějí být nepřiměřené vzhledem ke sledovaným cílům (rozsudky Soudního dvora ze dne 13. listopadu 1990, Fedesa a další, C-331/88, Recueil, s. I-4023, bod 13, a ze dne 5. května 1998, Spojené království v. Komise, C-180/96, Recueil, s. I-2265, bod 96).

270 V projednávaném případě z bodů 480 až 490 odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že se Komise při stanovení výchozí částky pokuty v souladu s bodem 1 A pokynů o metodě stanovování pokut rozhodla použít na účastníky kartelové dohody rozdílné zacházení v závislosti na jejich schopnosti způsobit újmu hospodářské soutěži. Za tímto účelem zařadila různé podniky do pěti skupin podle relativní velikosti jejich celosvětových obrátů dosažených z prodeje PISP. V této souvislosti se Komise domnívala, že obraty týkající se pouze trhu v EHP nepředstavují hodnověrné kritérium posouzení, protože obecná dohoda měla za cíl zajistit nepřítomnost japonských výrobců na témže trhu.

271 Pokud jde o výběr referenčního roku, z bodů 481, 482 a 484 odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že se Komise v případě žalobkyně a společností Fuji, Hitachi a Toshiba při stanovení hodnoty celosvětových prodejů opřela o rok 2001, zatímco v případě evropských výrobců o rok 2003, a sice poslední celý rok, ve kterém došlo k protiprávnímu jednání. Stejně tak byl výpočet výchozích částek pokut žalobkyně a společností Fuji, Hitachi a Toshiba za období jejich účasti na kartelové dohodě jakožto samostatných podniků uskutečněn na základě jejich obrátů za rok 2001, zatímco v případě evropských výrobců se výpočet výchozí částky pokuty uskutečnil na základě jejich obrátů za rok 2003.

272 Proto je třeba konstatovat, že pokud jde o volbu referenčního roku, Komise nezacházela s japonskými výrobci, včetně žalobkyně, a s evropskými výrobci stejně. Je tedy třeba podle judikatury uvedené v bodě 267 výše ověřit, zda existuje objektivní odůvodnění tohoto rozdílného zacházení.

273 V tomto ohledu v bodě 482 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvedla, že užití roku 2001 je v případě žalobkyně odůvodněno skutečností, že během převážné

části trvání protiprávního jednání se žalobkyně účastnila kartelové dohody jako samostatný podnik, a nikoliv prostřednictvím společného podniku TM T & D, který v roce 2002 převzal činnosti žalobkyně a společnosti Toshiba v oblasti PISP.

- 274 Na jednání Komise upřesnila, že jejím cílem bylo zohlednit nerovné soutěžní postavení dvou akcionářů společnosti TM T & D v okamžiku vytvoření této společnosti, a to z důvodu, že žalobkyně vlastnila podstatně větší podíl na celosvětovém trhu s PISP než Toshiba. Podle Komise skutečnost, že odkázala na poslední celý rok účasti žalobkyně a společnosti Toshiba na kartelové dohodě jakožto samostatných podniků, a sice na rok 2001, umožnila zohlednit tuto nerovnost při stanovení částek pokuty, a to na rozdíl od metody spočívající v rozdělení obratu společnosti TM T & D dosaženého v roce 2003 mezi oba akcionáře na základě jejich příslušných podílů ve společném podniku.
- 275 Cíl uplatněný Komisí je legitimní, protože umožňuje porovnat schopnost akcionářů společného podniku způsobit újmu hospodářské soutěži před tím, než je tento podnik vytvořen. Kromě toho z bodu 489 odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že týž cíl byl sledován v případě společnosti Schneider, nicméně chybějící relevantní obraty této společnosti v roce 2001 nebo 2003 vedly Komisi k tomu, aby použila podíl společnosti Schneider na kapitálu společného podniku jakožto výchozí částku pokuty. Naopak v případě žalobkyně byly dostupné relevantní obraty jak za rok 2001, tak za rok 2003.
- 276 Nicméně se zdá, že Komise mohla v projednávaném případě použít jiné metody, aby dosáhla sledovaného cíle, aniž zacházela s japonskými a evropskými výrobci rozdílně, pokud jde o volbu referenčního roku. Například se Komise mohla při stanovení pokut žalobkyně a společnosti Toshiba za období před vytvořením podniku TM T & D opřít

o výchozí částku pokuty posledně uvedeného podniku, stanovenou na základě obratu za rok 2003 a rozdělenou mezi žalobkyni a společnost Toshiba podle poměru prodeje PISP během posledního roku, který předcházal vytvoření společného podniku, to znamená roku 2001.

277 Je tedy třeba konstatovat, že v projednávaném případě vůle Komise věrně zachytit při stanovení pokut relativní postavení žalobkyně a společnosti Toshiba neodůvodňuje nerovné zacházení s žalobkyní.

278 S ohledem na výše uvedené je třeba dospět k závěru, že Komise tím, že zvolila rok 2001 jako referenční rok pro stanovení hodnoty celosvětových prodejů japonských podniků a pro stanovení pokuty uložené žalobkyni za její individuální účast na kartelové dohodě, porušila zásadu rovného zacházení.

279 Toto porušení přímo narušuje stanovení pokuty, která byla žalobkyni uložena v čl. 2 písm. g) napadeného rozhodnutí za její účast na kartelové dohodě jakožto samostatného podniku. Prostřednictvím určení hodnoty celosvětových prodejů a podílů na trhu nepřímo ovlivňuje stanovení pokuty, která byla žalobkyni uložena v čl. 2 písm. h) napadeného rozhodnutí, a vztahuje se k době existence společnosti TM T & D.

280 Proto je třeba vyhovět pátému žalobnímu důvodu, a zrušit v důsledku toho čl. 2 písm. g) a h) napadeného rozhodnutí.

- 281 Dále není třeba zkoumat šestý až dvanáctý žalobní důvod vznesený žalobkyní. I kdyby totiž bylo těmto žalobním důvodům vyhověno, nemohlo by to vést k širšímu zrušení napadeného rozhodnutí, než je to, o kterém bylo rozhodnuto v předchozím bodě.
- 282 Konečně s ohledem na to, že podpůrnému návrhu žalobkyně bylo vyhověno, není již třeba rozhodnout o jejím dalším podpůrném návrhu nebo o žádosti o organizační procesní opatření, kterou předložila.

K nákladům řízení

- 283 Podle čl. 87 odst. 3 jednacího řádu může Tribunál rozdělit náklady mezi účastníky řízení nebo rozhodnout, že každý z nich nese vlastní náklady, pokud každý účastník měl ve věci částečně úspěch i neúspěch.
- 284 Jelikož byl návrh na zrušení článku 1 napadeného rozhodnutí zamítnut, neměla žalobkyně ve značné části svých návrhových žádání úspěch, i když měla úspěch v jejich další části.

285 Za těchto okolností je třeba rozhodnout, že žalobkyně ponese tři čtvrtiny nákladů řízení vynaložených účastníky řízení před Tribunálem a Komise ponese jednu čtvrtinu těchto nákladů.

Z těchto důvodů

TRIBUNÁL (druhý senát)

rozhodl takto:

- 1) **Článek 2 písm. g) a h) rozhodnutí Komise K(2006) 6762 v konečném znění ze dne 24. ledna 2007 týkajícího se řízení podle článku 81 [ES] a článku 53 Dohody o EHP (Věc COMP/38.899 – Plynem izolované spínací přístroje) se zrušuje v rozsahu, v němž se týká společnosti Mitsubishi Electric Corp.**

- 2) **Ve zbývajících částech žaloba zamítá.**

- 3) **Společnost Mitsubishi Electric ponese tři čtvrtiny nákladů vynaložených účastníky řízení před Tribunálem.**

- 4) **Evropská komise ponese jednu čtvrtinu nákladů vynaložených účastníky řízení před Tribunálem.**

Pelikánová

Jürimäe

Soldevila Fragoso

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 12. července 2011.

Podpisy.

Obsah

Skutečnosti předcházející sporu	II - 4229
1. Žalobkyně	II - 4229
2. Výrobky	II - 4230
3. Správní řízení	II - 4230
4. Napadené rozhodnutí	II - 4231
Řízení a návrhová žádání účastnic řízení	II - 4233
Právní otázky	II - 4236
1. K hlavnímu návrhu, týkajícímu se zrušení napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž se uplatní na žalobkyni a společnost TM T & D	II - 4238
Ke čtrnáctému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z toho, že Komise porušila právo žalobkyně na obhajobu a na spravedlivý proces tím, že jí neposkytla přístup k důkazům v neprospěch a ve prospěch	II - 4238
Argumenty účastnic řízení	II - 4238
Závěry Tribunálu	II - 4240
K patnáctému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z toho, že Komise porušila právo žalobkyně na obhajobu tím, že jí nesdělila své závěry ohledně teorie vyrovnání vlastní obecné dohodě	II - 4247
Argumenty účastnic řízení	II - 4247
Závěry Tribunálu	II - 4248
II - 4310	

K prvnímu, třetímu a čtvrtému žalobnímu důvodu, vycházejícím z toho, že Komise neprokázala účast žalobkyně na tvrzené kartelové dohodě, že se dopustila pochybení tím, že zamítla důkazy vysvětlující nepřítomnost žalobkyně na evropském trhu a že na něj nemohla proniknout, a porušila pravidla upravující dokazování tím, že obrátila důkazní břemeno, a porušila tak presumpci nevinu	II - 4250
K důkazům poskytnutým společností ABB	II - 4258
– Argumenty účastnic řízení	II - 4258
– Závěry Tribunálu	II - 4260
K potvrzení důkazů poskytnutých společností ABB	II - 4267
– Argumenty účastnic řízení	II - 4267
– Závěry Tribunálu	II - 4268
K mechanismu oznamování a účtování	II - 4272
– Argumenty účastnic řízení	II - 4272
– Závěry Tribunálu	II - 4274
K důkazům údajně zpochybňujícím existenci obecné dohody	II - 4279
– Argumenty účastnic řízení	II - 4279
– Závěry Tribunálu	II - 4281
K přidělování projektů PISP v EHP	II - 4284
– Argumenty účastnic řízení	II - 4284
– Závěry Tribunálu	II - 4285
Celkové posouzení	II - 4287
– Argumenty účastnic řízení	II - 4287
– Závěry Tribunálu	II - 4288

K druhému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z toho, že Komise neprokázala existenci dohody porušující článek 81 ES a článek 53 Dohody o EHP	II - 4292
– Argumenty účastnic řízení	II - 4292
– Závěry Tribunálu	II - 4293
K třináctému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z toho, že se Komise dopustila pochybení při stanovení doby trvání kartelové dohody	II - 4295
– Argumenty účastnic řízení	II - 4295
– Závěry Tribunálu	II - 4296
2. K podpůrnému návrhu, směřujícímu ke zrušení čl. 2 písm. g) a písm. h) napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž se vztahuje na žalobkyni	II - 4300
Argumenty účastnic řízení	II - 4300
Závěry Tribunálu	II - 4302
K nákladům řízení	II - 4307